

LISSABONSTRATEGIN – VM I HÅLLBAR TILLVÄXT

REGERINGSKANSLIET

Formgivning: Jupiter Reklam.

Tryck: Danagårds Grafiska.

Text: Finansdepartementet och Jeanette Neij.

Foto: Bildhuset: Lena Granefelt, Jonas Karlsson.
Tiofoto: Mikael Bertmar, Frank Chmura, Eva Hedling, Jan Rietz.
Pressens bild: Peter Hoelstad, Tobias Röstlund.

Källor diagram: Eurostats hemsida där data till strukturindikatorerna finns att tillgå om inget annat anges. Se rubriken structural indicators i rutan Key indicators på Eurostat webbplats:
<http://europa.eu.int/comm/eurostat>

INNEHÅLL

FÖRORD	3	FRAMSTEG – EN LÄGESRAPPORT	18
DAGS ATT HANDLA	6	EU-toppmöten som hävstång	18
En värld i förändring	6	Ekonomi i sin helhet	19
Behov av samarbete	7	Ekonomiska reformer	21
DETTA ÄR LISSABONSTRATEGIN	10	Innovation och forskning	24
Det här vill EU uppnå	10	Sysselsättning	27
Innehållet i strategin	12	Social sammanhållning	31
Vägen mot målet	14	En bättre miljö	33
Så följs arbetet upp – strukturindikatorer	15	DEN FORTSATTA VÄGEN	38
		MYNDIGHETER OCH ORGANISATIONER	42

FÖRORD

Du som håller denna skrift i din hand kanske undrar över titeln "VM i hållbar tillväxt". Vi vill i denna rapport beskriva ett mål och en process, som förhoppningsvis kan få stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen inte bara i EU och Sverige utan även för andra delar av världen.

Målet är att EU år 2010 ska bli världsbäst på att kombinera ekonomisk tillväxt med social sammanhållning och miljöhänsyn. Förutsättningarna för att klara detta mycket ambitiösa mål har aldrig varit bättre än i dag.

Alltsedan den dåvarande statsministern Ingvar Carlsson lämnade in Sveriges ansökan om medlemskap i EU i juli 1991 har Sverige intensivt verkat för att kampen mot arbetslösheten ska ha högsta prioritet på EU-dagordningen. Så var det då.

Då såg världen och Europasamarbetet annorlunda ut. Samarbetets fokus låg helt på att skapa en inre marknad på den tidigare så krigshärjade kontinenten. Genom en ökad handel skapades förutsättningar för ärkefiender som Tyskland och Frankrike att samarbeta med varandra och andra europeiska länder i stället för att som tidigare genom historien bekämpa och kriga mot varandra.

Sverige hade som ny EU-medlem stora ambitioner. Vi ville göra EU "mjukare", mer inriktat på skapandet av ett hållbart välfärdssamhälle där alla medborgare ges samma rättigheter och chanser. Vi ville att EU skulle bli en sysselsättningsunion

där ekonomisk tillväxt och kampen för jobben kombineras. EU skulle också bli bättre på miljöfrågor. Utan att på allvar ta sig an miljöproblemen i Europa och även globalt kan en hållbar tillväxt inte uppnås.

Jag skulle vilja påstå att vi har lyckats med våra föresatser – med råge. Vi har uppnått vårt mål – att sätta full sysselsättning och ekologisk hållbarhet högst på dagordningen i EU. Det svenska ordförandeskapet under våren 2001 var också en framgång i detta avseende.

Processerna med strategin för hållbar tillväxt startade visserligen långt tidigare. Men det var under de två toppmötena år 2001 i Stockholm och Göteborg som Lissabonstrategin fick sin nuvarande form där ekonomisk tillväxt kombineras med social sammanhållning och miljöhänsyn.

Lissabonstrategin är ett spännande projekt och jag tror att den kommer att sätta sin prägel på samarbetet i Europa under en lång tid framöver. Sättet att arbeta på är intressant – den nya öppna samordningsmetoden är kanske det mest effektiva sättet att samarbeta på det ekonomiska området inom EU.

Den innebär att medlemsländerna mäter sig med varandra. I stället för att bindas lagstiftningsvägen sporras varje land att bli bättre på de områden där de i dag ligger sämre till än grannländerna. Samtidigt råder stor frihet när det gäller att välja på vilket sätt de gemensamma målen uppnås i varje enskilt land.

Själv gör jag gärna jämförelsen med idrotten. Tävlingsmomentet kombinerat med friheten att välja träningsmetod och uppladdning kommer förhoppningsvis att leda till att alla förbättrar sig och att vi tillsammans därmed når ett bättre resultat. Men precis som i idrott krävs också fair play så att ingen skaffar sig fördelar på någon annans bekostnad. Den som inom ett lag sätter upp hinder för sina lagkamrater hindrar sitt eget lag och därmed sig själv. Tillsammans med övriga länder ska Sverige ge sitt bidrag till utvecklingen av EU.

Denna skrift är ett försök att på ett lättfattligt sätt beskriva bakgrunden till Lissabonstrategin, vad strategin går ut på och vilka metoder som används. I den mån det finns statistik tillgänglig försöker den också ge en bild av hur långt EU har kommit mot de mål som ställts upp.

Huvudtemat är inte att beskriva hur EU eller enskilda länder arbetar utan snarare varför. Det ges också exempel på hur EU och medlemsländerna arbetar rent konkret mot de olika målen och hur instrumenten kan förbättras ytterligare för att bättre nå upp till målsättningen.

Målet att EU ska bli världsbäst på hållbar tillväxt är ambitiöst och kan kännas abstrakt. För att nå slutmålet har EU därför satt upp ett antal konkreta delmål, exempelvis att sysselsättningen i alla EU-länder ska vara 70 procent år 2010. Men alla dessa ambitioner kan bara nås om vi arbetar tillsammans.

Vi har hittills skapat 5 miljoner nya jobb i EU efter det att Lissabonstrategin kom till. Nu återstår det att skapa ytterligare 15 miljoner. För denna och andra utmaningar kommer det att

krävas samarbete mellan olika politiska krafter, arbetsmarknadens parter och olika institutioner. Det är också oerhört viktigt att kandidatländerna i Central- och Östeuropa ges möjlighet att delta i detta arbete.

Ett viktigt huvudsyfte med Lissabonprocessen är att göra Europas ekonomi mindre beroende av USA. EU:s roll i världsekonomin ska stärkas så att nedgångar i USA-ekonomin inte får samma genomslagskraft som i dag.

Lissabonstrategin är en av EU:s största politiska utmaningar. I detta VM får inga förlorare finnas utan bara vinnare. Om vi klarar av att modernisera våra ekonomier genom att förena god ekonomisk tillväxt med social sammanhållning och miljöhänsyn så ger det oss bättre förutsättningar att möta framtidens utmaningar med stigande välstånd och bättre välfärd. I Sverige och i Europa.

Bosse Ringholm, Finansminister

DAGS ATT HANDLA

DAGS ATT HANDLA

Det pågår ett VM i all tysthet, utan hejklackar, snabba tv-bilder och hyllade nationalikoner. Ett VM där det inte heller ska finnas förlorare. Världsmästerskapet är i hållbar tillväxt och håller på till år 2010. Då vill EU vara världsbäst på en rad områden som medlemsländerna kommit överens om. Det gäller jobb, tillväxt och social sammanhållning, liksom miljö, som tillkommit senare.

Arbetet kallas för Lissabonstrategin, efter staden för toppmötet då grunden lades. Sedan mars år 2000 är detta EU:s nya strategi på bred front för att möta de ekonomiska, sociala och ekologiska utmaningar som EU och världen står inför.

Bakgrunden till strategin är att världen förändrats, att medlemsländerna integrerats alltmer och att EU halkat efter USA de senaste åren. Den ekonomiska klyftan ökar sedan 1995, då EU:s tillväxt mätt som bruttonationalprodukt per person var 68 procent av USA:s mot 65 procent år 2000. EU ska vända den trenden och komma i kapp.

Normalt finns det en vinnare i världsmästerskap. Men i en global ekonomi där marknader är beroende av varandra gynnas alla av att världens länder och regioner strävar efter starka ekonomier och samhällen i balans som kan anpassa sig efter förändringar, stå emot tillfälliga nedgångar och som jobbar för att utrota fattigdom.

Det hindrar dock inte EU från att vilja vara bäst i denna strävan.

En värld i förändring

Världstoppmötena avlöser varandra och vi har vant oss vid förkortningar som FN, WTO och OECD. Men också IT, HIV och CO₂ – tre globala företeelser som ställer krav på ökat samarbete mellan världens länder. I dag arbetar forna fiender och fjärran länder tillsammans för att skapa fred, främja handel och utveckling och bekämpa miljö- och hälsoproblem.

Världen krymper

Flera faktorer har hjälpt till att riva gränser och driva fram det globala samarbetet, till exempel

- att murar revs när kommunismen föll för drygt tio år sedan och vi fick ett mer sammanhållet världsekonomiskt system,
- att billigare transporter, öppnare gränser och informationsteknologins framfart har främjat kontakt och utbyte länder och människor emellan,
- att världens ekonomier har kommit närmare varandra och världshandeln ökat.

Detta är några delar av det vi kallar globalisering. Effekterna av denna utveckling och av gemensamma problem som aids och klimatförändringar är förstås många. Förutom det positiva i att tackla svåra frågor tillsammans, är en effekt att länder och regioner är mer beroende av varandra än någonsin tidigare i världshistorien – på gott

och ont. Om till exempel en del av världsekonomin mår dåligt smittar den lätt ner de andra.

En annan effekt av att världen krympt är ökade utsläpp och andra miljöproblem när vi reser mer. Dessutom kan narkotikahandlare, människosmugglare, terrorister och andra brottslingar tyvärr också dra nytta av öppna gränser och IT:s möjligheter.

IT-revolution pågår

Just IT spelar en stor roll för hur samhället i grunden förändrats och kräver nya lösningar politiskt, socialt och överallt annars. Den spanske sociologen Manuel Castells har till och med kallat IT-utvecklingen för en revolution av samma dignitet som industriella revolutionen. I sin numera klassiska trilogi om Informationsåldern beskriver han nätverkssamhällets och informationssamhällets framväxt och följd.

”Uppkomsten av ett nytt elektroniskt kommunikationssystem som kännetecknas av global räckvidd, integration av alla kommunikationsmedier och potentiell interaktivitet förändrar vår kultur för gott.”

Manuel Castells

Men det handlar inte bara om själva tekniken. Konsekvenserna av att information är såväl den nya tidens råvara som produkt är långtgående och globala. Allt och alla påverkas överallt – världsekonomin, organisationen av företag och institutioner, arbetets utformning, kultur och våra uppfattningar om tid och rum.

En gränslös värld

Varje system som använder informationsteknologi i form av exempelvis datorer, telekommunikation och mikroelektronik, kännetecknas av att nätverk uppstår. Det kan vara personliga kontaktnät, världens sammankopplade aktiebörser, ministermöten och kommissionärer i EU:s politiska nätverk eller någonting annat. Med teknikens hjälp, till exempel e-post, mobiltelefon och webbplatser, finns det inget avstånd mellan punkterna inom ett nätverk. Nätverken kan också växa utan gräns och är flexibla och snabba på att anpassa sig i och med sin öppna struktur. Vi har fått en på många sätt gränslös värld där information och kunskap spelar huvudrollen.

Det är till denna nya globala kunskapsvärld som EU vill bidra på bästa sätt genom att bli världsledande ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Förhoppningsvis sporrar även andra regioner och länder att vilja kämpa om tätpositionen, vilket alla vinner på.

Behov av samarbete

Ensam är inte stark i en globaliserad värld. Europas länder har sämre möjligheter att på egen hand möta globaliseringens och informationssamhällets utmaningar. Omvandlingen påverkar europeisk sysselsättning, tillväxt och produktivitet i grunden – i dag och flera årtionden framåt. Endast gemensamt kan EU ta ledningen i världsekonomin.

Läs mer

Manuel Castells: Informationsåldern. Ekonomi, Samhälle och Kultur. Tre band. 1996–98.

Mot en enda marknad

Behovet av ett heltäckande politiskt samarbete på EU-nivå har växt fram i takt med informationssamhället och i takt med att unionens medlemsländer arbetar allt närmare varandra och med en allt bättre fungerande inre marknad. Föreningen av öst och väst har inneburit medvind. När EU utvidgas med länderna i Central- och Östeuropa kommer EU:s marknad att bestå av uppemot 500 miljoner människor, jämfört med dagens 375 miljoner och USA:s 270 miljoner invånare. Det är en enorm potential och utmaning som kräver tydliga mål och ett nära men flexibelt samarbete länderna emellan.

En gemensam marknad

- Att främja ekonomisk utveckling och trygga välståndet i Europa var ett av ursprungsmålen med dåvarande EG.
- Man enades tidigt om att upprätta en *gemensam marknad* – ett område där de nationella marknaderna kunde fungera som en enda, utan gränser.

Främst omfattas följande områden:

- den *inre marknaden*, med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital, se även webbplatsen www.europa.eu.int/pol/singl/index_sv.htm
- en *tullunion* och en *gemensam handelspolitik*,
- en *gemensam konkurrenspolitik*,
- en *gemensam jordbruks- och fiskeripolitik*,
- en *gemensam transportpolitik*,
- den *ekonomiska och monetära unionen*, EMU, som samordnar medlemsländernas ekonomiska politik.

Ny strategi formuleras

EU ses mer och mer som en enhet, framför allt i den nya ekonomiska världsordningen där tre geografiska regioner har kommit att dominera: Europa, Nordamerika och den asiatiska Stillahavszonen, eller EU, USA och Japan för enkelhetens skull. Det är bland annat för att tävla med dessa regioner som EU nu jobbar med Lissabonstrategin på bred front sedan våren 2000. EU-ländernas stats- och regeringschefer sjösatte strategin under ett toppmöte i Lissabon i mars 2000.

Just ekonomin är grunden för ökat välbefinnande. Högre tillväxt ger mer resurser, som kan omfördelas bland medborgarna och leda till jämnare levnadsstandard.

Nu är det ju inte självklart vilket mått som är bäst för att mäta tillväxt. Beroende på vad man vill belysa kan olika mått användas. Men ofta mäter man hur den reala bruttonationalprodukten, BNP, har förändrats. Vill man dessutom ta hänsyn till befolkningsförändringar och göra det lättare att jämföra utvecklingen i olika länder används oftast måttet BNP per person.

Kanske märks det inte i vår vardag, men på sikt får det stora konsekvenser om USA:s tillväxt är högre än EU:s. Redan i dag får en amerikan betydligt mer för sin lön än sin EU-kollega.

DETTA ÄR LISSABONSTRATEGIN

DETTA ÄR LISSABONSTRATEGIN

Flera av EU:s medlemsländer ville ge nya impulser till det gemensamma arbetet att öka välfärden i EU. Redan vid ett toppmöte i Köln våren 1999 kom EU:s stats- och regeringschefer överens om att de behövde ett extra möte för att diskutera sysselsättning, ekonomiska reformer och social sammanhållning. Man ville följa upp framsteg som gjorts i de redan befintliga ekonomisk-politiska samarbetsprocesserna och ta ett helhetsgrepp över framtida åtgärder. Det extra mötet kom att hållas i Lissabon i mars 2000.

EU är inte riktigt sig likt sedan det där toppmötet i Lissabon. Medlemsländerna tog ett tidigare aldrig skådat helhetsgrepp på nya och gamla politikområden och arbetsmetoder. Områden som tidigare varit mer eller mindre tabu i EU-sammanhang hade successivt blivit rumsrena och fick nu plötsligt högsta prioritet ihop med traditionell EU-politik för ekonomisk tillväxt.

Att EU ska vara även en sysselsättningsunion med social sammanhållning hade varit otänkbart att ta upp bara ett årtionde dessförinnan. "Det där är nationella angelägenheter och ingenting för EU att besluta om", resonerade många. Men globalisering, teknisk utveckling i en ny kunskapsekonomi, ökad integration i EU och USA:s exempellosa ekonomiska framgångar under 1990-talet fick EU-länderna att tänka i nya banor.

Det hade blivit dags att visa världen, och sig själv, att EU är en union att räkna med där ekonomiska, sociala och ekologiska hänsyn går hand i hand med varandra.

Det här vill EU uppnå

Målet som EU-länderna ställt upp är ambitiöst. Inom tio år, det vill säga år 2010, ska unionen vara världens snabbast växande ekonomi med full sysselsättning och hållbar utveckling. Lika viktigt är att den europeiska modellen med solidariska välfärdssystem utvecklas och att fattigdomen utrotas.

Nytt strategiskt mål

Sedan Lissabontoppmötet i mars 2000 har EU ett nytt strategiskt mål, nämligen "att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning."

Ur: Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet i Lissabon, 23–24 mars 2000.

Miljön nytt mål

Lissabonstrategin utvidgades under det svenska ordförandeskapet under våren 2001 till att även omfatta miljödimensionen. Såväl på miljöområdet som det ekonomiska och sociala området ska dessutom perspektivet med hållbar utveckling – att tillgodose vår generations behov utan att ge avkall på kommande generationers – användas. Den svenska regeringen lotsade fram det viktiga tillägget vid EU-toppmötet i Stockholm i mars 2001.

Strategi som spänner över mycket

Lissabonstrategins mål kan delas upp i sju delar för att förtydliga innehållet. Man ser då att de omfattar stora delar av det ekonomisk-politiska samarbetet i EU.

1. EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga ekonomi

Till exempel ska forskning, företag och regelsystem ligga långt framme i utvecklingen och främja modernisering och idéer. Förmågan i en ekonomi att hitta på nyheter, som ibland kan komma att konkurrera ut gammal teknik, är avgörande för tillväxten.

2. EU ska bli världens mest dynamiska ekonomi

En dynamisk ekonomi har en förmåga till tillväxt och teknisk utveckling. Den är alltså rörlig och anpassningsbar till nya förutsättningar. Företag, arbetskraft, medborgare och politiker ser nya möjligheter och utnyttjar dem.

3. Ekonomin i EU ska vara kunskapsbaserad

I industrisamhällets början drevs utvecklingen på av att järnvägen och annan infrastruktur byggdes ut. I dag behöver kunskapsinfrastruktur byggas upp i övergången till informationssamhället. IT åt alla är parollen. Företag och medborgare ska ha billig tillgång till Internet, elektroniska tjänster och telekommunikation av världsklass.

4. EU ska ha en hållbar ekonomisk tillväxt

Långsiktigheten är viktig. Politiska beslut ska alltid väga in effekterna på längre sikt. Till exempel får inte ekonomin främjas kortsiktigt på ett sådant sätt att statens finanser far illa.

5. I EU ska det skapas fler och bättre arbetstillfällen

Ökad sysselsättning är en förutsättning för tillväxt, och arbetslöshet urgröper ekonomin. Alla som vill ha ett jobb ska kunna få det. Eftersom dessutom allt färre kommer att behöva försörja allt fler i Europa framöver på grund av befolkningsstrukturen, så är det särskilt viktigt att sysselsättningen ökar. Hälsa och säkerhet, kvalitet, jämställdhet och socialt ansvar på arbetsplatsen är också viktigt.

6. EU ska ha en högre grad av social sammanhållning

Den europeiska modellen med välfärdssystem, om än av olika slag, är speciell och ska tas tillvara. Sysselsättning är bästa skyddet mot social utslagning. Inte minst ska fler kvinnor, äldre och handikappade kunna delta i arbetslivet. Social sammanhållning handlar också om att bekämpa diskriminering, fattigdom och att hantera demografifrågor, alltså förändringar i befolkningsstrukturen.

7. EU ska ta miljöhänsyn

Politiken på det ekonomiska, det sociala och på miljöområdet ska dra åt samma håll. Miljön får inte komma i kläm, utan ska användas som en drivkraft i ekonomin. Att ta fram exempelvis ny miljöteknik kan både spara kostnader och leda till investeringar. En bättre miljö innebär också bättre hälsa för människor.

Vid toppmötet i Göteborg i maj samma år etablerades strategin för hållbar utveckling inklusive miljödimensionen som del av Lissabonstrategin.

Det är alltså många faktorer att ta hänsyn till. Jobben ska till exempel inte bara bli fler utan samtidigt bättre. Tillväxt får inte ske på miljöns bekostnad. Och ingen ska stängas ute från det nya informationssamhället, eller än värre slås ut till ett liv i fattigdom.

Risk för konflikter mellan olika mål

Som rutan på förgående sida visar är detta en strategi med många olika delar. Ibland riskerar de dessutom att kollidera. När industrifabriken på den lilla orten slås ut av ny konkurrenskraftig teknik blir kanske en del av arbetskraften långtidsarbetslös, vilket kan öka den sociala utslagningen. Vi ser då en konflikt mellan mål ett och mål sex. Men på lite längre sikt skapar en konkurrenskraftig ekonomi fler och tryggare arbetstillfällen. Målen ska därför ses tillsammans, som komplement och balans till varandra. Alla är nödvändiga och kräver insatser från olika delar av samhället, näringslivet och det offentliga.

Innehållet i strategin

För att bli världsbäst i hållbar tillväxt och för att uppfylla målen som beskrivits ovan, har EU ställt upp en övergripande plan. Denna plan har fyra ändamål, som kan sägas utgöra Lissabonstrategins generella innehåll. Tillsammans med målen visar den här planen vad strategin går ut på i stort.

Övergripande syfte

För det första ska EU förbereda övergången till en ekonomi och ett samhälle som baserar sig på kunskaper. IT, forskning och utveckling ska gynnas politiskt. Dessutom ska länderna driva på för att den inre marknaden i EU fullbordas. Varor, personer, tjänster och kapital ska kunna röra sig helt fritt. Reformerna som gynnar konkurrenskraft och innovation i unionen ska också drivas på.

För det andra ska den europeiska sociala modellen moderniseras och stärkas. Människorna är EU:s absolut främsta tillgång. Det gäller att investera i dem och att bekämpa social utslagning.

För det tredje ska EU se till att behålla sunda ekonomiska utsikter och verka för en gynnsam prognos för tillväxten. Detta ska ske genom att man genomför lämpliga åtgärder på makroekonomisk nivå.

Den ursprungliga planen kompletterades sedan med *en fjärde del* som rör miljön. EU ska se till att ekonomisk tillväxt går hand i hand med ekologisk hänsyn. Miljöteknik ska utvecklas och förutsättningar skapas så att miljödimensionen blir en källa för tillväxt.

Viktiga verktyg för ekonomin

Flera olika processer inom EU hjälper unionen och dess medlemsländer att närma sig det strategiska målet från Lissabon även om de inte är direkt sammankopplade med strategin.

• Allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken

Varje år antar EU:s finansministrar allmänna riktlinjer för EU:s och medlemsstaternas ekonomiska politik. Med hjälp av riktlinjerna samordnas och följs den ekonomiska politiken upp. De tar upp makroekonomisk politik, samt sysselsättnings- och strukturpolitik. Därmed tas ett helhetsgrepp på de samarbetsprocesser som finns för den ekonomiska politiken: Cardiffprocessen, Luxemburgprocessen och Stabilitets- och tillväxtpakten.

• Cardiffprocessen

Cardiffprocessen för ekonomiska reformer ska främja sysselsättning och tillväxt genom ökad konkurrens på marknaderna för varor, tjänster och kapital. Genom att medlemsländerna lär sig av varandra genom goda exempel och utbyte av erfarenheter ska dessa marknader effektiviseras och den inre marknaden fullbordas. Processen sjösattes vid ett toppmöte i Cardiff i juni 1998.

• Luxemburgprocessen

Både EU:s finans- och arbetsmarknadsministrar diskuterar årligen sysselsättning mot bakgrund av arbetet inom ramen för Luxemburgprocessen. Denna syftar till att uppnå full sysselsättning, minska arbetslösheten och främja en kompetent, utbildad och anpassningsbar

arbetskraft och en arbetsmarknad som svarar mot förändringar i ekonomin. Genom Luxemburgprocessen använder medlemsländerna den öppna samordningsmetoden för att främja full sysselsättning. Huvudansvaret ligger på nationell nivå. Processen kan sägas bestå av fyra steg. Först enas länderna om riktlinjer för sysselsättningspolitiken. Därefter utarbetar varje land nationella handlingsplaner där riktlinjerna införlivas. Som ett tredje steg utarbetar kommissionen och ministerrådet en rapport om sysselsättningen utifrån ländernas handlingsplaner. Slutligen ger ministerrådet rekommendationer till medlemsländerna om hur de ska genomföra sysselsättningspolitiken. Processen sjösattes i Luxemburg i november 1997, då de första riktlinjerna utformades.

• Stabilitets- och tillväxtpakten

Denna pakt förstärker den gemensamma övervakningen av EU-ländernas offentliga finanser för att säkerställa budgetdisciplin i medlemsländerna. Länderna som deltar fullt ut i valutaunionen utarbetar stabilitetsprogram och övriga medlemsländer konvergensprogram som uppdateras varje år, granskas och bedöms. En viktig del i pakten är att verka förebyggande och att i ett tidigt skede förhindra att medlemsstaternas budgetunderskott blir alltför stora. I pakten har länderna åtagit sig att eftersträva ett budgetmål för de offentliga finanserna nära balans eller i överskott. Detta skapar marginaler för att klara konjunkturnedgångar och för att hantera de framtida ökade kostnaderna till följd av den åldrande befolkningen utan att budgetunderskottet blir alltför stort. Stabilitets- och tillväxtpakten kom till stånd vid toppmötet i Amsterdam i juni 1997.

Pågående process

Planen kan tyckas vara ganska abstrakt. Men det här var de övergripande syften som uttalades av EU:s stats- och regeringschefer i Lissabon våren 2000 och i Stockholm våren 2001. Sedan planen sjösattes har den fyllts på med både fler aspekter och konkreta mål och instrument. Hela arbetet är en pågående process. Grunden för strategin ligger dock färdig i dag.

Man kan säga att det som hittills beskrivits är vad spelet i detta "VM" går ut på i stort. I det följande ska vi se hur själva spelplanen ser ut och hur deltävlingarna går till.

Framför allt kommer vi att se att processen i mångt och mycket skiljer sig från traditionellt EU-samarbete. En stor del av EU-arbetet hittills har byggt på lagstiftning. Men med Lissabonstrategin tillkommer på allvar det viktiga momentet att medlemsländerna ska lära av varandra. De får alltså på flera områden bestämma själva hur de vill lägga upp sitt arbete för att komma i fatt målet år 2010.

Vägen mot målet

Egentligen är alla EU:s medborgare, företag, fackförbund och andra aktörer med och tävlar. Bara med gemensamma krafter kan vi lyckas få fler och bättre jobb, högre hållbar tillväxt och social sammanhållning i EU. Men det är de 15 EU-länderna som agerar lagmedlemmar. Våren 2001 kom man också överens om att de länder som ansökt om medlemskap i EU, de så kallade kandidatländerna, ska involveras i processen. I dag är de delvis redan med i en del projekt.

Öppet samarbete

Trots omfattningen av Lissabonsamarbetet innebär det inte ytterligare överstatlighet inom EU. Visserligen faller stora delar av strategin under EU:s gemensamma lagstiftning, till exempel arbetet mot en gemensam marknad. Och dessa lagstiftningsprocesser ska förbättras inom strategin. Men de nya uppgifterna för unionen, som gäller främst sysselsättning, utbildningssystem, forskning och social sammanhållning, förblir nationella.

EU:s insatser på de här områdena begränsar sig till att diskutera, samordna, utbyta erfarenheter och jämföra framsteg. Det fattas inte beslut som blir bindande för medlemsländerna. Arbetsmodellen kallas för den "öppna samordningsmetoden" och förutsätter att länderna får en inblick i varandras arbete och resultat. Därför har man enats om att jämföra sig genom att använda statistik som visar hur länderna ligger till på det ekonomiska, sociala och ekologiska området. Detta kan ses både som en del i tävlingen där länderna sporrar varandra och som en metod att följa upp hur långt man kommit på vägen mot målet. (Läs mer på sid 15)

Utnyttjar gruppträck

EU avstår alltså inte från den tuffa uppgiften att bli världsbäst även om man i denna strävan kommer in på traditionellt nationella politikområden. Tanken är att utnyttja gruppåverkan inom unionen i stället för att fatta bindande beslut. När väl de gemensamma målen ställts upp är det upp till varje land att jobba mot dem efter sina egna förutsättningar. Men – inte utan insyn i arbetet. Varje vår träffas EU-ländernas stats- och regeringschefer

för att övervaka hur arbetet fortskrider. På varje vårtoppmöte fram till år 2010 ska Europeiska kommissionen avrapportera hur långt länderna kommit på vägen mot målet. På så sätt uppstår en psykologisk sporre att vilja bli bäst i laget och inte behöva stå och skämmas för sina dåliga resultat, även om inget land kan hamna inför EG-domstolen om det misslyckas.

Lära av varandra

Kanske visar det sig vid den årliga jämförelsen att ett land lyckats extra bra med att få fler kvinnor att delta i arbetslivet eller att öka tillgången på riskkapital. Hur har man gjort? Vilka metoder har använts? Kan andra länder ta efter eller lära sig något av processen?

Omvänt finns det mycket att lära av varandra om vad som fungerar dåligt i olika sammanhang. Hur kommer det sig att så stor andel lämnar skolan för tidigt i just det landet? Går det att dra några slutsatser om varför företagens elpriser skjuter i höjden i ett land?

Genom att öppet redovisa sina resultat – både framsteg och misslyckanden – kan länderna dra lärdom av varandra.

Så följs arbetet upp – strukturindikatorer

Hur mäter man då framsteg och misslyckanden? Det går ju inte att bara ha det ambitiösa övergripande målet framför ögonen och tala om ifall ett land kommit närmare slutmålet eller ej. Nej, för att kunna mäta framsteg, både inom unionen och i förhållande till omvärlden, har EU-länderna tagit fram en lång rad konkreta delmål och instrument för att mäta dem.

Statistik som mätinstrument

Mätinstrumenten kallas för strukturindikatorer. I dagsläget finns det 42 stycken som EU använder vid sin årliga uppföljning. Rent praktiskt handlar det om att jämföra olika slags statistiska uppgifter för bland annat ekonomiska, arbetsmarknadsmässiga, sociala och miljömässiga förhållanden i länderna. Exempelvis mäter man arbetslöshet, inflation, energiåtgång, företagsinvesteringar och prisnivåer på el, gas och telekommunikation.

Delmål på vägen

EU-länderna sätter upp delmål, en slags deltävlingar, som alla länder eller unionen i sig ska uppnå, till exempel att länderna ska öka sina investeringar i utbildning eller ha uppnått en viss sysselsättningsnivå till ett visst datum.

Statistiken som tillhandahålls via strukturindikatorerna speglar förstas inte det ekonomiska tillståndet i ett land eller en region helt och fullt. Men man får ändå betrakta de här indikatorerna som det bästa tillgängliga hjälpmedlet för att mäta framsteg inom de olika områdena.

Indelning av statistiken

För att få en överblick över alla indikatorerna kan man dela in statistiken i grupper efter vad den ska mäta för någonting – den ekonomiska, sociala eller ekologiska situationen. Alla indikatorer beskrivs utförligt under respektive område i kapitlet "Framsteg – en lägesrapport", men här ges en allmän överblick.

Ekonomisk statistik

För att ge en övergripande bild av hur ländernas ekonomier mår används makroekonomiska indikatorer. Här hittar vi siffror som visar exempelvis tillväxt, inflation, budgetunderskott och statsskuld.

En annan typ av ekonomisk statistik är sådan som mäter hur långt länderna kommit med olika ekonomiska reformer, som avregleringar av marknader eller annat som främjar konkurrens. Det kan handla om att jämföra el- och telepriser eller att se hur mycket länderna ger i statsstöd. Den allmänna prisnivån i ett land tillhör också indikatorerna för ekonomiska reformer.

Slutligen finns det indikatorer för att visa hur kunskaps- och informationsbaserade ländernas ekonomier är. Innovation och forskning är basen i en kunskapsbaserad ekonomi. Inom detta område mäter länderna till exempel hur mycket man satsar på forskning, utveckling, IT och telekommunikationer, hur många patent som registreras och tillgången på riskkapital.

Social statistik

På det sociala området finns två olika typer av statistik: indikatorer för social sammanhållning och indikatorer för sysselsättning.

Hur är inkomstfördelningen i länderna? Hur hög är risken för fattigdom och hur är det med de regionala skillnaderna? Detta är några frågeställningar som statistiken för social sammanhållning ska besvara.

Till sysselsättning hör inte bara ren arbetslöshets- och sysselsättningsstatistik, utan även indikatorer som ska visa löneskillnader och andra skillnader i arbetslivet mellan

kvinnor och män samt vilken kvalitet det är på jobben.

Ekologisk statistik

Den sista gruppen indikatorer utgår från miljön. Med denna statistiks hjälp ska länderna kunna mäta sina framsteg inom miljöområdet. Hur mycket växthusgas släpps ut? Hur är det med andelen förnybara energikällor och vilken typ av transportmedel används mest? Detta är några exempel på områden som länderna jämför sig inom.

Dags för lägesrapport

Sammantaget är det en diger jämförelselista som EU-länderna ställt upp. Mätinstrumenten justeras också efterhand för att bli så bra som möjliga på att mäta verkliga resultat. På detta sätt vill EU göra sin tävlan mot världstoppen synlig och mätbar.

Nästa fråga blir därför: hur långt har EU och medlemsländerna kommit? Det har visserligen bara gått två år sedan Lissabonstrategin sjösattes men vi är likväl en bit in på det decennium som EU har på sig att ta täten. Det gäller att inte förlora ork och vilja att fortsätta kämpa. I kommande kapitel ska vi se vilka framsteg som gjorts och var mer energi måste läggas ner.

FRAMSTEG – EN LÄGESRAPPORT

FRAMSTEG – EN LÄGESRAPPORT

EU-länderna jobbar nu brett inom de tre huvudområden som strategin och mätinstrumenten kan delas in i: ekonomi, sociala aspekter och miljö. Hur ligger EU till i dag i jämförelse med USA och Japan? Vilka områden behöver man lägga ner mer energi på och vilka framsteg har redan gjorts? Efter ett avstamp i de avgörande toppmötena som lade grunden för strategin ges i de följande kapitlen en lägesrapport.

EU-toppmöten som hävstång

Mötet mellan EU:s ledare i Lissabon våren 2000 blev avsparken för arbetet mot ett nytt och ambitiöst mål. Toppmötet, extrainsatt av Portugal som då var EU-ordförande, handlade om just sysselsättning, ekonomiska reformer och social sammanhållning. Även om EU:s ekonomisk-politiska samarbete redan innehöll delar av det som togs upp, var det först nu man tog ett helhetsgrepp och dessutom införde dimensioner som speglade unionens värden och samhällssyn. Det ska råda balans mellan ”hårt” och ”mjukt”, mellan pengar och människor, mellan ekonomi och social välfärdsmodell.

”Människorna är Europas största tillgång, och bör stå i fokus för unionens politik.”

Ur: Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet i Lissabon, 23–24 mars 2000.

Konkret innehåll

EU-länderna enades om ett djärvt och sammanhållet mål och program för att modernisera unionen på bred front och sikta på en toppplacering i världsekonomin till år 2010.

Och det var mycket mer än vackra ord. EU:s stats- och regeringschefer

- kom överens om ett arbetssätt för att samordna och övervaka EU-arbetet bättre, men ändå låta medlemsländerna få fria händer att jobba efter sina egna förutsättningar, se sid 14 (Vägen mot målet),

- tydliggjorde inom vilka områden unionen, dess medlemsländer och andra aktörer behöver anstränga sig för att stärka sysselsättningen, genomföra ekonomiska reformer och öka den sociala sammanhållningen,

- ställde upp konkreta mål, i vissa fall med måldatum, för olika reformer, åtgärder och beslut, till exempel beträffande avregleringar, ökad konkurrens, tillgång till Internet, högre utbildningsnivå, fri marknad för finansiella tjänster och gemensam riskkapitalmarknad,

- bestämde att hålla ett möte varje vår för att följa upp arbetet.

När ett år hade gått var det således dags för ett första uppföljningsmöte. Sverige hade hunnit bli EU-ordförandeland. Det extra toppmötet hölls i Stockholm i mars 2001. Arbetslösheten i EU var nu på den lägsta nivån sedan 1991 och unionens ekonomi mädde i grunden bra trots ett något kärvare världsekonomiskt läge. Men, som

Mer information

Slutsatserna från toppmötena med EU:s stats- och regeringschefer finns i sin helhet på <http://europa.eu.int/council/off/conclu> (även på svenska).

EU-ledarna skrev i slutsatserna från mötet, ”här finns inte plats för självbelåtenhet” – inte när det återstår massor av utmaningar.

Nya dimensioner

Medan ekonomiska och sociala frågor redan hade tagits upp i Lissabon, införlivades nu miljöaspekter helt och fullt i strategin. På varje vårmöte härnäst ska även EU-ländernas arbete mot hållbar utveckling följas upp. En uppgift inför vårtoppmötet 2002 i Barcelona har varit att granska hur miljötekniksektorn kan bidra till att främja tillväxt och sysselsättning.

Förutom miljön lades ytterligare tre områden till Lissabonprocessens agenda. För det första tog länderna upp problemet med den åldrande befolkningen. Det kommer att bli allt färre som ska försörja allt fler. Pensionssystem, hälso- och sjukvård och äldreomsorg, kommer att utsättas för stora påfrestningar. För att möta den demografiska utmaningen betonade EU-ledarna i Stockholm att man ska jobba för att öka sysselsättningen, minska statsskulderna och reformera pensionssystemen.

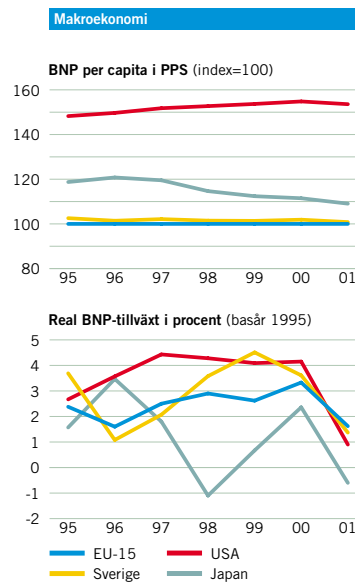
För det andra lyfte man fram bioteknikens betydelse för den europeiska ekonomin. Europas biotekniksektor ska kunna mäta sig med ledande konkurrenter för att locka till sig patent, forskare och investeringskapital.

Och för det tredje bestämde EU-länderna att de blivande medlemsländerna, så kallade kandidatländerna, ska tas med i EU:s arbete mot målet som ställdes upp i Lissabon.

Mötet behandlade också alla andra delar som redan ingår i strategin. Som exempel betonade man att EU:s välfärdsstater ska vara aktiva och kunna moderniseras fort-löpande. Välfärdssystemen ska utformas så att de erbjuder trygghet vid förändring.

Mer information

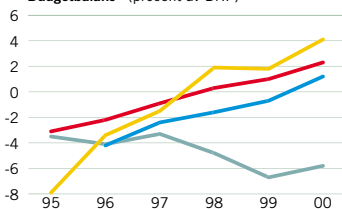
- Statistiken över EU-ländernas framsteg i förhållande till varandra och omvärlden uppdateras regelbundet hos Eurostat, EU:s statistikkontor. Uppgifterna finns på <http://europa.eu.int/eurostat.html> under rubriken Structural indicators som finns i rutan Key Indicators.
- Andra studier som på olika sätt mäter hur EU och europeiska länder ligger till jämfört med varandra och övriga världen är exempelvis:
 - Förenta Nationernas (UNDP) Human Development Index, se www.undp.org/hdr2001
 - World Economic Forums framtidsindex, se www.weforum.org
 - Centre for European Reforms studie om EU:s framsteg inom Lissabonstrategin, se The Lisbon Scorecard – The status of economic reform in Europe på www.cer.org.uk
 - Investmentbanken Merrill Lynchs rankingsystem Global Ranking System, se www.ml.com

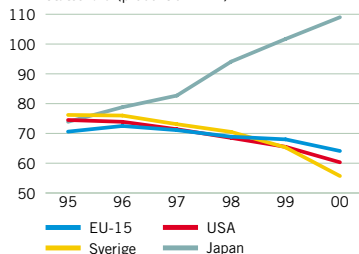
Ekonomin i sin helhet

IT-bubblan sprack, oljepriserna steg och världshandeln föll som en sten. Något år in på det nya årtusendet tornade de ekonomiska problemen upp sig. Och eftersom finansmarknaderna är sammanflätade i en global ekonomi har alla påverkats av nedgången, även EU.

Budgetbalans* (procent av BNP)

Statsskuld (procent av BNP)

* EU-15 ingen uppgift 1995

Stabil ekonomisk grund

I grunden är ändå EU:s ekonomi stark, trots världsekonomisk motvind. Sedan flera år tillbaka har medlemsländerna sanerat sina ekonomier som ett led i förberedelserna för en gemensam valuta. För att EMU, den ekonomiska och monetära unionen, skulle bli genomförbar krävdes många ekonomiska förändringar. Strikta krav på de deltagande länderna skulle föra deras ekonomier närmare varandra. Kraven gällde sunda offentliga finanser, låg inflation, ett stabilt ränteläge och en stabil valuta.

Ansträngningarna bar frukt, tack vare vedermödor på vägen. Ett resultat är att mer än 300 miljoner människor handlar med samma sedlar och mynt sedan den 1 januari 2002. Människors disponibla inkomst ökar som ett resultat av lägre prisökningar, lägre räntenivå och även skattesänkningar i vissa länder.

Så jämförs ekonomierna i sin helhet

- Bruttonationalprodukt.** BNP per capita uttryckt som köpkraft och real BNP-tillväxt i konstanta priser.
- Arbetsproduktivitet.** Arbetsproduktivitet per anställd och arbetsproduktivitet per arbetad timme.
- Sysselsättning.** Årlig förändring av sysselsättningsgraden, totalt samt för kvinnor respektive män.
- Prisökning.** Inflation uttryckt i årlig förändring.
- Arbetskostnad.** Årlig förändring av kostnad för arbetad timme.
- Budgetbalans.** Budgetunderskott i förhållande till BNP.
- Statsskuld.** Konsoliderad bruttostatsskuld i förhållande till BNP.

USA ligger före EU

Men i ett internationellt perspektiv har inte EU anledning att slå sig för bröstet. Trots den kraftiga inbromsningen av den amerikanska ekonomin, som under 1990-talet tycktes kunna spurta år ut och år in, ligger USA bättre till än EU.

Senast tillgängliga siffror visar att BNP per capita i EU bara motsvarar 65 procent av USA:s. Klyftan har till och med ökat sedan 1995, då EU:s BNP per capita motsvarade 68 procent av USA:s. En tredjedel av denna klyfta beror på att amerikanerna arbetar effektivare, med högre arbetsproduktivitet per timme. De två andra tredjedelarna beror på att européerna jobbar färre arbetstimmar per år och att fler har jobb i USA. Även Japans BNP per capita är högre än EU:s.

Jämför vi BNP-tillväxten blir bilden något annorlunda. Då ligger EU långt före Japan, men fortfarande en bra bit efter USA. Tillväxttalen för USA låg över 4 procent 1997–2000 medan tillväxten för EU varit som högst 3,3 procent, år 2000. Man tror att det krävs en årlig tillväxt i EU på minst 3 procent under tio års tid för att målet från Lissabon ska uppnås.

Sverige ligger både bättre och sämre till än EU-genomsnittet, beroende på vad man jämför. På plussidan hade vi till exempel större budgetöverskott och lägre statsskuld än EU-genomsnittet. Inflationen steg dock mellan 2000 och 2001, även om vi fortfarande ligger på en bra nivå i ett EU-genomsnitt.

Riktlinjer roder för politiken

Varje år diskuterar EU:s finansministrar allmänna riktlinjer för EU:s ekonomiska politik flera år framåt. Processen är inte sammankopplad med Lissabonstrategin, men riktlinjerna är centrala för att vidareutveckla och följa upp makroekonomin och den ekonomiska politiken. Läs mer på sidan 13.

Arbetsstillfällena viktigast

Den samlade bilden är att EU inte har någon tid att förlora på att försöka komma i fatt USA på flera områden. Det återstår mycket för att bli världsledande ekonomiskt, även om lägre inflation i EU har lett till lägre räntor och en stabilare penningpolitik som kommer att få effekter framöver i ekonomin, särskilt när konsumenter och företag återfår förtroendet efter en skakig period. Viktigast är att försöka få fler människor i arbete trots lågkonjunkturen. Ökad sysselsättning är en förutsättning för tillväxt. Europas befolkningsstruktur gör dessutom att allt färre kommer att försörja allt fler framöver. Långtidsarbetslöshet måste bekämpas och människor ges möjlighet att förbli attraktiva på arbetsmarknaden, trots förändringar och nedskärningar.

”Det är av väsentlig betydelse att arbetsmarknadens parter deltar aktivt och engagerat, inte bara för bedömning av framstegen mot unionens strategiska mål, utan också vid genomförandet av den pågående reformen, vars framgång kräver engagemang från arbetsgivare och arbetstagare på gräsrotsnivå.”

Ur: Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet i Stockholm, 23–24 mars 2001.

Ekonomiska reformer

Sömninga monopol, marknadshinder inom EU och allmän brist på konkurrens är säkra sätt att missa ekonomiskt uppsving. Krångel och höga priser ger vare sig entreprenörer eller medborgare lust att agera och handla, vilket krävs för att skapa tillväxt. Därför är en gemensam marknad med sund konkurrens kärnan i EU:s ekonomiska samarbete.

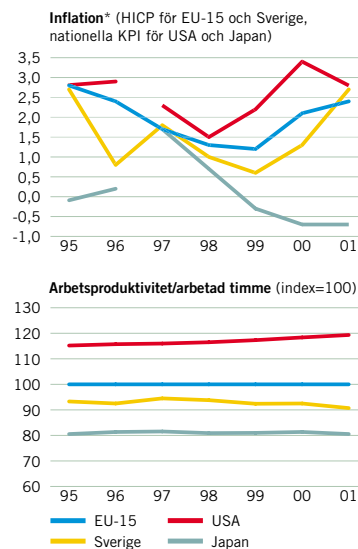
Färre monopol

Länderna har kommit olika långt på vägen mot en gemensam inre marknad för varor, tjänster, personer och kapital. Avregleringar inom tele-, gas-, el- och transportmarknaderna har lett till att monopol brutits upp och priser sjunkit, även om mycket återstår att göra. Tillgång till billiga och bra telekommunikationer ger både medborgare och företag möjlighet att utvecklas och är en förutsättning i informationsamhället. Låga energipriser underlättar inte minst för företagen.

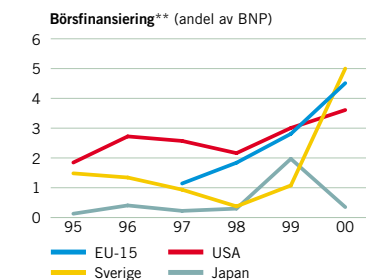
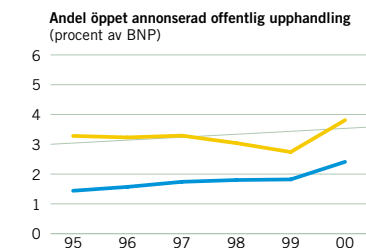
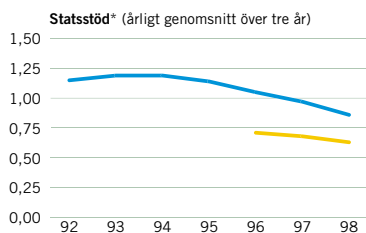
Går statsstöd och konkurrens ihop?

Rättvis konkurrens är a och o för EU:s inre marknad. Alla företag ska ha lika villkor, både i det egna landet och i andra EU-länder. Tanken är att företagen då erbjuder konsumenterna bättre och billigare varor i sin tävlan mot varandra. Därför är det förbjudet med snedvridande statligt stöd till företag. Men det finns undantag. Ett är att Systembolaget har fått behålla sitt monopol i Sverige med hänsyn till folkhälsan. Andra undantag är stöd till småföretag i en arbetslöshetsvarsld region och stöd till forskning och utveckling. Däremot ska inte det ekonomiska klimatet vara en ursäkt för staten att hjälpa företag, som när flygbolag riskerar konkurs på grund av minskat flygande i ett spänt världsläge.

Makroekonomi

Ekonomiska reformer

* Sverige ingen uppgift 1993-96

** EU-15 ingen uppgift 1995-96

Jämfört med USA är dock telefonpriserna fortfarande höga i EU, medan Japan ligger mer på samma nivå som EU. Sverige har bland de lägsta telefonpriserna i hela EU och samma sak gäller elpriserna, medan däremot priser på gas ligger över EU-genomsnittet i Sverige.

Ett sätt att mäta konkurrens på dessa marknader är att se hur stor andel av marknaden som det största tele- eller elbolaget i ett land har. Såväl vad gäller elmarknaden som telemarknaden och mobiltelemarknaden ligger Sverige ungefär i mittenfältet i EU. Det finns länder som fortfarande domineras helt av en enda aktör, medan andra inte alls har en stor dominerande aktör. Andra områden som behöver öppnas upp är marknaderna för posttjänster, transporter och flyg.

Så jämförs ekonomiska reformer

- 1. Prisnivå generellt.** Relativpriser för hushåll inkluderande skatter och priskonvergens mellan EU-länderna.
- 2. Prisnivå tele/el/gas.** Telefonpriser för lokalsamtal, riksamtal och samtal till USA, elpriser för industrin och för hushållen samt gaspriser för industrin och för hushållen.
- 3. Konkurrens el/tele.** Det dominerande elbolagets marknadsandel, det dominerande telefonbolagets marknadsandel för lokalsamtal/regionalsamtal/internationella samtal och det dominerande mobiltelefonbolagets marknadsandel.
- 4. Upphandling.** Öppet annonserad offentlig upphandling i förhållande till total offentlig upphandling och i förhållande till BNP.
- 5. Statligt stöd.** Statsstöd i förhållande till BNP.
- 6. Kapitaltillgång.** Nytt kapital från aktiemarknader i förhållande till BNP.
- 7. Investeringar.** Fast bruttoinvestering av privata sektorn som procent av BNP.

Låg prisnivå

Den allmänna prisnivån för hushållen i ett land ger också en vink om hur väl marknaden och konkurrensen fungerar. EU har lägst relativpriser jämfört med USA och Japan, indirekta skatter medräknade. Det tyder på att den inre marknaden fungerar ganska bra. Relativprisnivån visar hur dyr eller billig en varukorg är i ett land i förhållande till andra länder, i detta fall EU-genomsnittet.

Prisnivåerna mellan EU-länderna har närmast sig varandra under 1990-talet men steg oroväckande mellan 1999 och 2000. Sverige är det land som är dyrast inom EU, däremot har Japan ännu högre prisnivå.

Konkurrens via upphandling

På en gemensam marknad är det meningen att alla som säljer varor och tjänster ska ha tillgång till hela marknaden. En tysk byggfirma ska till exempel kunna konkurrera med en svensk när ett sjukhus i mångmiljonklassen ska byggas. Förutsättningen är förstås att företaget känner till den aktuella upphandlingen. EU-länderna måste bli bättre på att annonsera offentliga upphandlingar så att företagen kan tävla om uppdragen. År 2000 var det bara 15 procent av värdet på hela marknaden för offentliga upphandlingar som annonserades öppet.

Gemensam finansmarknad

Ett annat område som kräver snabb handling är finansmarknaderna. De måste integreras.

Långivning, sparande, handel med värdepapper och försäkringar ska ske på en gemensam marknad, liksom tillhandahållande av riskkapital. Handeln med värde-

papper, alltså aktier, optioner och andra räntebärande papper, har fått en allt större betydelse för samhälls-ekonomi. Om den fungerar bra frigörs riskkapital till företag som då kan expandera och skapa arbetstillfällen. En anledning som ofta nämns till att USA haft en bättre ekonomisk utveckling än EU är att amerikanska företag haft tillgång till en mycket större och effektivare marknad för riskkapital än deras europeiska konkurrenter.

Men vissa frågor som rör en gemensam finansmarknad är svåra för länderna att enas om. Det finns stora skillnader när det gäller regelverk, infrastruktur, marknadskonventioner och liknande i de olika länderna. Samtidigt är målen från Lissabon tydliga: Det ska finnas en gemensam marknad för riskkapital senast 2003 och en gemensam bank- och finansmarknad 2005.

För att driva på processen, som är tidskrävande med sina ofta tekniskt komplicerade förslag, har man öppnat ett "snabbspår" för beslut som gäller värdepappersmarknaden.

Kapital via börsen

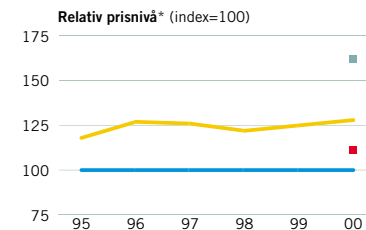
Hur finansieras företag? Ett sätt är att utnyttja aktiemarknaden. Mellan 1997 och 2000 ökade börslistade företag i EU sin tillgång på nytt kapital via börsen till en nivå högre än både USA:s och Japans. Delvis berodde det på bra konjunkurläge och privatiseringar i några medlemsländer, men ökningen visar också en större vilja att använda aktiemarknaden som en källa till kapital. Den totala börsfinansieringen i EU är dock bara två tredjedelar av nivån i USA.

Vad gör EU?

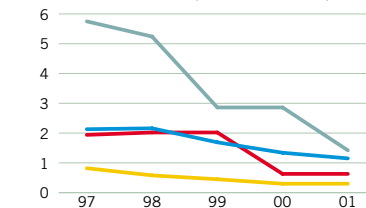
Åtgärd och eventuellt måldatum:

- Snabbare lagstiftning nationellt för att påskynda att den inre marknaden fullbordas.
- Tillträde till lokala accessnät, 2001 – avklarat.
- Resultattavla och register över statligt stöd, 2001 – avklarat.
- Nya ramar för offentlig upphandling, 2002 – fördröjning.
- Nya förslag till säkrare transportsystem, 2002.
- Färre statliga stöd till näringslivet som snedvrider konkurrensen, 2003.
- Ytterligare avreglering av elmarknaderna för företagskunder, 2003 – fördröjning.
- Nya ramar för telekommunikation, 2003 – avklaras.
- Liberalisering av internationella godstransporter på det transeuropeiska järnvägsnätet, 2003 – avklaras.
- Gemensamt europeiskt luftrum, 2004.
- Ytterligare avreglering av gasmarknaderna för företagskunder, 2004 – fördröjning.
- Ramar för beskattning av sparande, 2004.
- Gemensam marknad för alla finansiella tjänster, 2005.
- Andra etappen i avregleringen av marknaden för posttjänster, 2006.
- Liberalisering av alla internationella godstransporter per järnväg, 2008 – avklaras.
- Satellitnavigeringssystemet Galileo tas i drift, 2008 – fördröjning.
- Eventuell ny eller sista etapp av avregleringen av posttjänster, 2009.

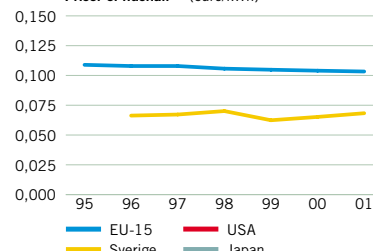
Ekonomiska reformer

Priser tele nationellt (euro/10 min samtal)

Priser el hushåll** (euro/kWh)

* USA och Japan ingen uppgift 1995-99

** Sverige ingen uppgift 1995

Hur gör länderna?

Offentlig upphandling ska öka konkurrensen och leda till att det offentliga får bäst och billigast varor och tjänster. Men proceduren är ofta snårig, både för dem som upphandlar och för företagen som ska lämna in anbud.

Italien har tagit Internet till hjälp för att underlätta processen. Via auktioner på nätet kan företag delta i upphandlingar. Bästa anbudet vinner och den upphandlade varan eller tjänsten samt priset läggs ut på en webbsida så att varje enhet inom den offentliga sektorn kan beställa vad de behöver via webbplatsen. Fast telefoni och kopieringsapparater har t.ex. upphandlats på detta sätt, vilket har lett till 67 procent billigare telefonsamtal och 40 procent billigare kopiering.

Flera andra EU-länder har tagit initiativ åt samma håll.

Mer information

- Den som stöter på handelshinder inom inre marknaden kan vända sig till Kommerskollegium's webbplats, www.kommers.se
- Konkurrensverket informerar om EU:s konkurrensregler, www.kkv.se
- Nämnden för offentlig upphandling, www.nou.se
- EU:s webbplats för e-Europe är http://europa.eu.int/information_society/index_sv.htm
- Jämför EU-ländernas statsstöd på http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/register och http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/scoreboard
- Läs om EU:s energimarknad och avregleringar på http://www.europa.eu.int/comm/energy/index_sv.html

Innovation och forskning

Kunskap och idéer är basen i den nya tidens ekonomi. Människan är den främsta tillgången, inte skog eller järnmalm. Därför måste utbildning, forskning och nytänkande främjas. Medan Sverige ligger i absoluta världstoppen på dessa områden, har EU som helhet inte klarat övergången till en kunskapsbaserad ekonomi lika bra som USA. Men nu ska det bli ändring på det.

Trögt med forskningspengar

Inom forskning och utveckling har EU:s styrka legat främst inom grundforskning. Japan och USA är bättre på att omsätta nytänkande i praktiken och investera i den nya ekonomin. Statistiken som visar hur väl EU-länderna lyckas inom innovation och forskning är visserligen under uppbyggnad, men likväl kan dessa slutsatser dras.

Om man tittar på hur mycket pengar som går till forskning och utveckling totalt i förhållande till BNP, hamnar EU en bra bit efter Japan och USA, medan Sverige satsar mest av alla. Framför allt satsar näringslivet mycket mer pengar på forskning i USA än i EU, medan den offentliga finansieringen är större i EU. Särskilt oroväckande är att EU inte tycks kunna få riktig fart inom nya teknikbranscher som bioteknik och miljöteknik.

Livslångt lärande

Sverige lägger ner störst andel pengar även på utbildning – över 8 procent av BNP. EU:s genomsnitt låg kvar på cirka 5 procent mellan 1995 och 2000. Samtidigt är välutbildade medborgare som är öppna för förändringar en

förutsättning om länderna ska klara övergången till en kunskapsekonomi utan att människor slås ut. De länder som satsar stort på utbildning har också fler högutbildade forskare.

Det gäller att kunna hantera och dra nytta av informationsmiljön såväl i jobbet som i övriga livet. Och med tanke på hur snabbt tekniken utvecklas och leder till nya fenomen och företagsformer är det nödvändigt att fortsätta utbilda sig livet ut. Ändå är färre än en tiondel av den arbetande befolkningen involverad i livslångt lärande. Många har inte ens någon typ av gymnasieutbildning och alldeles för många hoppar av skolan för tidigt.

Så jämförs kunskapsutvecklingen

- 1. Utbildningskostnad.** Offentliga sektorns utgifter för utbildning i förhållande till BNP.
- 2. Forsknings- och utvecklingskostnad.** Näringslivets utgifter för forskning och utveckling i förhållande till BNP och de totala utgifterna för forskning och utveckling i förhållande till BNP.
- 3. Internettillgång.** Andel hushåll som har tillgång till Internet och andel företag som har tillgång till Internet.
- 4. Mänskliga resurser.** Antal nytexaminerade mellan 20 och 29 år inom naturvetenskap och teknik per tusen invånare.
- 5. Patent.** Antal patent per miljon invånare som registreras i Europa respektive USA.
- 6. Riskkapital.** Riskkapitalinvesteringar i förhållande till BNP för dels startfas och dels senare faser.
- 7. Kostnader IT och kommunikation.** Utgifter för informationsteknologi respektive kommunikationsteknik som procent av BNP.

Patent svår fråga

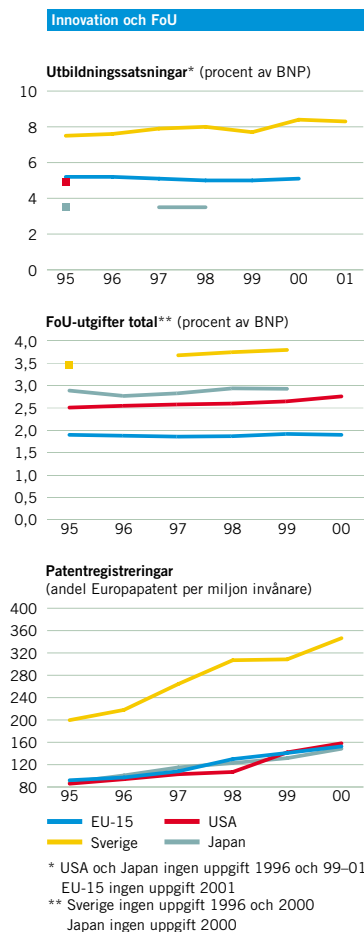
Vilka resultat kan då EU som helhet lyfta fram inom innovation och forskning? Det finns faktiskt anledning till optimism inom några områden. Till exempel är det många forskare som publiceras i vetenskapliga publikationer och antalet patentansökningar stiger. Att kunna söka patent snabbt, billigt och lätt betyder en hel del för företagens utveckling. Det är inte bara en möjlighet att skydda en produkt utan det sporrar företagen att utvecklas och förbättra sina produkter.

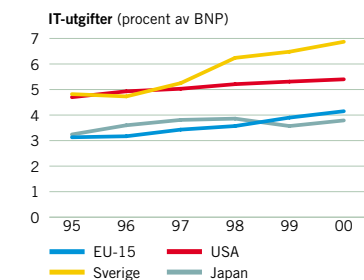
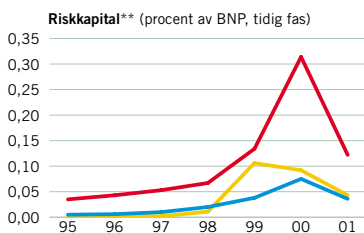
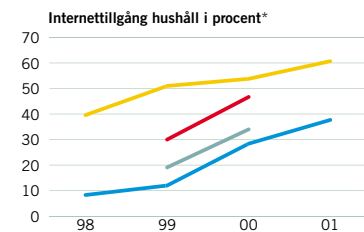
Men EU har en bit kvar för att underlätta patentregistreringar. Målet är att det ska finnas ett gemensamt Europapatent, lika enkelt och billigt som det som finns i USA. EU-länderna har dock haft svårt att komma överens om hur många språk ett patent ska behöva översättas till. Under tiden registreras patent på löpande band av amerikanska företag, till exempel i samband med att människans gener kartläggs.

Risken finns också att duktiga tekniker, ingenjörer och annan spetskompetens väljer att etablera sig i USA i stället för i Europa när det tar dubbelt så lång tid och kostar nästan fem gånger så mycket att få patent i EU jämfört med i USA. EU förlorar inte bara duktigt folk och deras idéer utan går miste om jobb som skapas i och med ny teknik och nya uppfinningar.

Uppkoppling pågår

Ljusare ser det ut inom "e-utvecklingen". För att göra informationsmiljön tillgängligt för alla har EU tagit ett helhetsgrepp som kallas e-Europe. Programmet blandar traditionell EU-lagstiftning med nya samarbetsmetoder

* USA och Japan ingen uppgift 1998 och 2001

** Japan ingen uppgift

där länderna jämför och lär sig av varandra. Alla medel ska användas för att hinna i fatt USA som under 1990-talet var snabbare på att anamma den nya tekniken. Huvudmålen är att alla medborgare ska bli uppkopplade på nätet, att ett "digitalt kompetent" Europa ska skapas och att alla samhällsskikt ska inbegripas. För att nå målen prioriterar EU

- billigare, snabbare och säkrare Internet,
- investeringar i människor och kunskaper,
- att stimulera användningen av Internet.

Några mål för EU har varit att det ska finnas Internet och multimediateknik i alla skolor senast 2001 och att alla lärare ska ha fått IT-utbildning senast 2002. Dessutom skulle lagförslag om säker näthandel ha antagits senast 2001, vilket också har skett. Som komplement till EU:s lagstiftning behöver näringslivet införa uppförandekoder eller alternativa metoder för tvistlösning. EU:s lagstiftning har inriktats på att skapa ramar för den nya ekonomin, exempelvis skydd av upphovsrätten och vad som gäller vid distansförsäljning av finansiella tjänster.

EU hämtar in försprång

Även om det fortfarande finns skolor utan Internet och lärare som inte lär få IT-utbildning senast 2002, så har stora framsteg gjorts. Det har också skett ett uppsving av Internetanvändningen generellt. Mellan år 2000 och 2001 ökade andelen hushåll med tillgång till Internet från under 30 procent till närmare 40 i EU. För Sverige var siffran över 60 procent.

Men det finns områden där européerna släpar efter. Vi bör bli bättre på att använda nätet för samhällsinformation, e-handel och offentliga tjänster. Och även om de flesta företag har tillgång till Internet är det fortfarande många, särskilt bland små och medelstora företag, som inte har möjligheter att delta i e-handeln.

Patentproblem i Europa

- Kostnaden för att ta ett patent som gäller i hela EU är cirka 460 000 kronor jämfört med 95 000 kronor i USA och 151 000 kronor i Japan, enligt Europeiska kommissionens beräkningar.
- Enligt dagens regler ska ett patent översättas till alla de 15 medlemsländernas språk för att gälla i hela EU. Det gör proceduren mycket dyrare. Dessutom måste företagen betala en årlig avgift till patentmyndigheten i vart och ett av de länder där patentet ska gälla.
- Det är också svårt att driva processer om någon kränker ett patent. Domstolar i olika länder gör olika tolkningar. Därför finns tankar hos Europeiska patentverket, EPO, om att upprätta en slags gemensam patentdomstol.

Vad gör EU?

Åtgärd och eventuellt måldatum:

- Anpassa utbildningssystem bättre till arbetsmarknadens behov.
- Minska hinder för erkännande av yrkeskvalifikationer.
- Förslag på att införa EU-sjukförsäkringskort.
- Förslag till integrerad strategi för utbildnings- och forskningspolitiken, t.ex. upprätta europeiska forskningsnätverk.
- Resultattavla för innovation som visar styrkor och svagheter länderna emellan.

- Handlingsplan för att främja biovetenskap och bioteknik.
- Förslag om omfattande tillgång till bredbandsteknik, 2005.
- Nya ramar för elektronisk handel, 2002 – delvis avklarad.
- Gemensam marknad för riskkapital, 2003 – fördröjning.
- Sjätte ramprogrammet för forskning, 2003.
- Gemenskapspatent, 2003 – fördröjning.

Hur gör länderna?

IT ska vara tillgängligt för alla och vi ska bli bättre på att använda nätet till det mesta. För att öka den elektroniska kontakten mellan medborgare, näringsliv och offentlig sektor har Tyskland startat projektet MEDIA@Komm. "Elektroniska medborgarkontor" och "elektroniska marknadstorg" har utvecklats via en tävling och införts på olika orter som pilotprojekt. Medborgarna kan numera använda nätet för att exempelvis ändra registeruppgifter. Så kallade digitala signaturer spelar en nyckelroll i användandet. De digitala nätverken innehåller också omfattande internetportaler för investerare och entreprenörer där de kan få hjälp. Resultatet av MEDIA@Komm är att medborgare och företag slipper en mängd pappersexercis. Flera andra medlemsländer har tagit liknande steg för att påskynda övergången till en kunskapsbaserad ekonomi.

Mer information

- EU:s informationstjänst för forskning och utveckling: www.cordis.lu/en/home.html, där det också finns en "Resultattavla för innovation", www.cordis.lu/innovation-smes/scoreboard/home.html
- EU/FoU-rådet ger information om EU:s forskningsprogram, www.eufou.se
- Exportrådet hjälper till att etablera företag på nya marknader, www.swedishtrade.se
- Europeiska investeringsbanken är Europeiska unionens finansinstitut som lämnar lån för investeringar, www.eib.org
- Europeiska kontoret för harmonisering av den inre marknaden registrerar varumärken, <http://oami.eu.int>

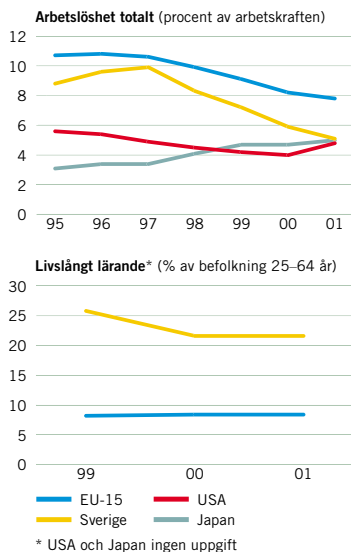
Sysselsättning

Bra jobb åt alla. Det är grunden för både tillväxt och välfärd. Människors självkänsla och statens skattebas stiger i takt med att jobben blir fler och arbetslösheten sjunker. Men teknikutvecklingen och sammanflätade ekonomier har omvandlat arbetsmarknaden radikalt. Det ställs nya krav på såväl arbetskraft och företag som regelverk. Målet för EU är att få ut fler människor och nya grupper i arbete.

En blick tillbaka

Vi återvänder ett ögonblick till Europa i mitten av 1980-talet. Lågkonjunkturer och oljekriser hade härjat kontinenten. Arbetslösheten var hög – mellan 10 och 20 procent i många länder – medan man på andra sidan Atlanten tycktes kunna skapa nya jobb och klara ekonomin betydligt bättre. Detta dög inte! Långsamt började

Sysselsättning

EU forma sin gemensamma marknad. Den inre marknaden kom i högsta grad att bidra till ekonomiskt uppsving under 1990-talet för den tidigare så trötta kontinenten.

På väg mot full sysselsättning

- Ett sysselsättningskapitel skrivs in i EU:s nya fördrag från 1997, Amsterdamfördraget.
- EU:s stats- och regeringschefer enas i november 1997 i Luxemburg om riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Länderna ska ta fram nationella handlingsplaner för sysselsättning och infoga riktlinjerna i dem. (Se även sid 13.)
- EU-länderna lägger för första gången fram sina handlingsplaner för sysselsättning när stats- och regeringscheferna möts i Cardiff i juni 1998.
- I Köln i juni 1999 antas en europeisk sysselsättningspakt och EU stärker dialogen mellan regeringarna, EU:s institutioner och arbetsmarknadens parter på EU-nivå för att främja sysselsättning.
- Lissabon, mars 2000: EU:s stats- och regeringschefer enas om en strategi för inte bara full sysselsättning utan även ekonomisk tillväxt och social sammanhållning i hela unionen. Samma år påbörjar Europeiska socialfonden, EU:s finansiella verktyg för att skapa sysselsättning, en ny sjuårsperiod.

Höga mål för sysselsättning

Men arbetslösheten spökade fortfarande. Med Sverige som pådrivande kraft infördes ett kapitel om sysselsättning i EU:s nya "grundlag" från 1997, Amsterdamfördraget. Två år senare kom Lissabonmötet och målet om full sysselsättning. Målet är att 70 procent av hela den totala befolkningen i yrkesaktiv ålder och 60 procent av

den kvinnliga ska ha ett arbete senast år 2010. EU-länderna räknar med att det krävs 20 miljoner nya jobb under perioden för att man ska uppnå målet.

Länderna ska nå 67 procent i sysselsättning totalt 2005 och 57 procent för kvinnorna samma år. År 2010 ska också hälften av dem som är över 55 år vara i arbete. Detta beslutades på toppmötet i Stockholm i mars 2001.

Brist på arbetskraft

Samtidigt började andra problem än arbetslöshet att dyka upp vid horisonten. Något decennium framåt i tiden kommer det snarare att bli brist på arbetskraft i många EU-länder på grund av låga födelsetal och större rörlighet. En allt mindre grupp människor måste försörja en växande grupp äldre. Välfärden kan komma att hotas när statens skatteunderlag minskas.

Frågan behandlades i Stockholm våren 2001 under det första uppföljningsmötet efter Lissabon (se sid 18). I dag finns det därför delmål som ska få länderna att öka andelen äldre på arbetsmarknaden, höja sysselsättningsgraden för ungdomar och handikappade och få ut fler kvinnor på arbetsmarknaden. Förutsättningen är att människor kan utvecklas i takt med förändrade krav på arbetsmarknaden. För detta krävs aktiv arbetsmarknadspolitik, tillgång till livslångt lärande och lika villkor för kvinnor och män på arbetsmarknaden.

Länderna får använda de metoder de själva tycker är bäst, enligt den nya öppna samarbetsmetoden. Generellt handlar det om att göra det mer lönsamt för människor att ta ett jobb och stanna i arbetslivet länge, till exempel genom att via förmånssystemen belöna dem som inte går

i pension tidigt och genom sänkta inkomstskatter för låginkomsttagare. I både USA och EU har inkomstskatterna i förhållande till arbetskraftskostnaden för låginkomsttagare minskat under senare hälften av 1990-talet, och USA ligger konstant lägre än EU – 29 procent jämfört med EU:s 38 procent år 2000. Över huvud taget arbetar EU-länderna med att utforma skatte- och bidragssystemen så att det lönar sig för människor att arbeta (läs om franskt exempel på sid 33). Det är viktigt för att skapa full sysselsättning. Sysselsättningspolitiken är alltså en integrerad del av den ekonomiska politiken, vilket svenska reformer som införandet av maxtaxa i barnomsorgen, förändrad arbetslöshetsförsäkring och vårt nya pensionssystem visar.

Så stärks företagarandan

Det ska vara enkelt att starta företag i EU och att driva små och medelstora företag. Dessa skapar många nya jobb och är ofta mer nytänkande än företagsbjässar. För att främja entreprenörskap finns en rad initiativ både på EU-nivå och i medlemsländerna. Huvudtanken är att det ska gå lätt, billigt och snabbt att starta ett nytt företag.

EU-länderna har gjort stora framsteg i denna riktning. I Sverige finns till exempel Kontakt-N, www.kontakt-n.nu – en gemensam webbplats för Riksskatteverket och Patent- och registreringsverket som underlättar för och hjälper den som ska starta företag och fylla i myndighetsblanketter.

Hur många arbetar?

Det är stor skillnad på hur hög andel av befolkningen som arbetar i EU:s olika medlemsländer. Även inom länderna finns stora regionala skillnader. Sverige ligger redan

över EU:s sysselsättningsmål i alla kategorier (se diagram nästa sida). Mest markant är den höga andel äldre som arbetar i Sverige. Hela 66 procent av dem mellan 55–64 år är i arbete, medan EU-genomsnittet är 38 procent.

Sedan 1995 har den totala sysselsättningsgraden i EU stigit för varje år fram till år 2000. Högteknologiska och kunskapsintensiva företag har stått för många nya jobb. Sämre konjunktur ledde däremot till att denna ökning avtog mellan 2000 och 2001. Länderna måste se till att kunna skapa jobb även i lågkonjunkturer och inte låta arbetskraft slås ut i ekonomiskt kärvarer tider. Det gäller att utplåna hinder som gör att människor inte kan ta andra typer av jobb inom sitt företag, i andra branscher eller i andra städer och länder. Arbetsgivare och fackförbund måste jobba hårdare tillsammans för att tackla problemen.

Det finns dessutom ett nyvaknat intresse inom EU för att bekämpa den svarta arbetskraften, som gör att länderna förlorar många skattemiljoner.

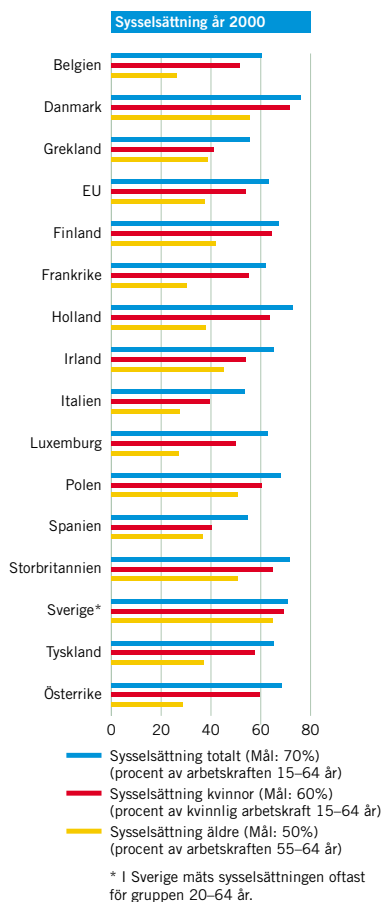
Kvalitet i arbetet

Lika viktigt som antalet jobb är kvaliteten på jobben. Kvalitet i arbetet kan underlätta för människor att ta sig in på arbetsmarknaden, att stanna kvar där och att utvecklas. Det gör det lättare att nå EU:s sysselsättningsmål. EU-ledarna har därför betonat vikten av fler och bättre arbetstillfällen, både vid toppmötet i Lissabon 2000 och i Stockholm året därpå. Kvalitet i arbetet är nu ett allmänt mål i EU:s riktlinjer för sysselsättning.

För att länderna ska kunna jämföra sig med varandra på det här området ska indikatorer för att mäta kvaliteten i

Mer information

- EU-information till små och medelstora företag via Euro Info Centre, www.euroinfo.se
- Europeiska socialfonden i Sverige, www.vaxtkraft.com
- Europeiska arbetsmiljöbyrån, www.osha.eu.int

arbetet utarbetas. Hittills har EU-länderna tittat främst på hälsa och säkerhet och då jämfört antal olyckor och dödsfall i arbetslivet. Den typen av jämförelser är förstås relevant, men speglar snarare jobb kvalitet i industrisamhället än i informationssamhället. Utöver detta handlar det i dag om en bredare syn på vad arbets kvaliteten är, där företagets ansvar spelar en viktig roll. Tio olika områden har därför fastställts som utgångspunkter för att uppnå kvaliteten i arbetet. Förutom hälsa och säkerhet ingår bland annat.

- livslångt lärande och yrkesutveckling,
- jämställdhet,
- flexibilitet och trygghet,
- integrering på och tillträde till arbetsmarknaden,
- balans mellan arbete och privatliv,
- social dialog och arbetstagarnas medbestämmande,
- mångfald och icke-diskriminering.

Så jämförs framsteg för sysselsättningen

1. **Sysselsättningsgrad.** Total sysselsättningsgrad i gruppen 15–64 år samt för kvinnor respektive män.
2. **Sysselsättningsgrad äldre.** Total sysselsättningsgrad för alla mellan 55–64 år samt för kvinnor respektive män i denna åldersgrupp.
3. **Lönekyfta kvinnor – män.** Genomsnittlig lön per timme för kvinnor som procent av genomsnittlig lön per timme för män.
4. **Inkomstskatt.** Inkomstskatt i förhållande till arbetskraftskostnad för låginkomsttagare.
5. **Livslångt lärande.** Andel av befolkning mellan 25–64 år som deltar i livslångt lärande.
6. **Säkert arbete.** Olyckor på arbetsplatsen per 100 000 anställda som resulterar i mer än tre dagars frånvaro samt dödsolyckor på arbetsplatsen.
7. **Arbetslöshet.** Total arbetslöshet samt arbetslöshet för kvinnor respektive män.

”Europeiska rådet värdar särskilt till företagens kollektiva känsla av socialt ansvar i fråga om bra lösningar för livslångt lärande, arbetsorganisation, jämställdhet, social delaktighet och hållbar utveckling.”

Ur: Ordförandeskapets slutsatser, Europeiska rådet i Lissabon, 23–24 mars 2000.

Vad gör EU?

- Ger rekommendationer till medlemsländerna om hur de bättre kan leva upp till EU:s riktlinjer för sysselsättning och de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken
- Utarbetar mått och indikatorer för att följa upp hur riktlinjerna genomförs.
- Diskuterar hur arbetskraftsutbudet kan öka.
- Diskuterar hur yrkesmässig och geografisk rörlighet kan främjas.
- Gemensam europeisk databas för jobb och utbildning.
- Europeiska stadgan för småföretag stärks.
- Snabbare processer för att starta företag.
- Incitament för arbetskraften att stanna länge i arbetslivet; uppmuntra till gradvis övergång från arbete till pension.
- Utarbetar mått för att mäta kvaliteten i arbetet.

Hur gör länderna?

Livslångt lärande är särskilt viktigt när det gäller IT och annan kommunikationsteknologi. Utvecklingen går fort. Den som inte hänger med kan få svårt att hävda sig på arbetsmarknaden.

- Storbritannien ger arbetslösa och lågutbildade gratis utbildning i IT-baskunskaper.
- Vuxenutbildning i Sverige har riktats in mot IT. Mer än 20 procent av deltagarna i Kunskapslyftet läser antingen datakunskap eller datateknik.
- För att höja kunskapen om IT har man i Belgien genomfört en "road show" och visat upp olika möjligheter med IT för allmänheten. Ett liknande projekt ska rikta in sig på små och medelstora företag samt skolor.

Social sammanhållning

EU värnar om den särskilda europeiska sociala modellen där strävan mot välfärd för alla finns med. Medborgarnas och löntagarnas rätt till trygghet och välfärd ska väga lika tungt som företagets krav och de ekonomiska krafterna. Tillväxt och bra jobb, ekonomisk utveckling och solidaritet ska gå hand i hand. Det slog EU-ledarna fast i Lissabon år 2000. Fattigdom, utslagning och diskriminering hör inte hemma i moderna välfärdsstater. Nu måste ländernas sociala skydd ses över i takt med att samhället och befolkningsstrukturen förändras.

Social trygghet

Traditionell socialpolitik är en nationell angelägenhet i EU-sammanhang. Det finns inga gemensamma lagar på EU-nivå. Länderna bestämmer själva hur de vill garantera social trygghet via exempelvis pensionssystem, föräldraförsäkring och arbetslöshetsförsäkring.

Däremot har EU-länderna fastställt mål för att bekämpa social utslagning. EU har också antagit ett handlingsprogram för att uppmuntra medlemsländerna att samarbeta mer för att motverka social utslagning.

En social agenda

I EU:s arbete mot målet att bli världsbäst i hållbar tillväxt ingår frågor som sysselsättning, jämställdhet, arbetsrätt, arbetsmiljö, arbetsliv, samarbete om social trygghet och om social utslagning. De sägs utgöra den sociala agendan. Sysselsättning har redan behandlats i föregående kapitel, men frågorna löper in i och är beroende av varandra. Sysselsättning är det bästa skyddet mot social utslagning, och social sammanhållning leder i sin tur till en starkare ekonomi.

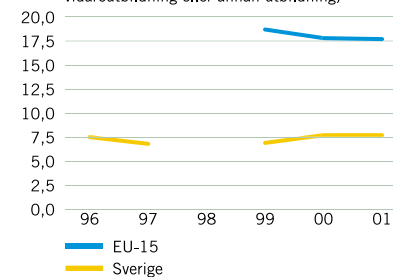
Samtidigt riskerar grupper som har svårare att förvärva färdigheter som passar i ett snabbt föränderligt informationssamhälle att utestängas från arbete när arbetsmarknaden förändras. EU-länderna, inte minst arbetsmarknadens parter, måste arbeta tillsammans för att säkra jobben och förhindra utslagning i den nya kunskapsbaserade ekonomin.

Hoppar av skolan

Mörka moln finns. I flera medlemsländer hoppar alldeles för många ungdomar av skolan för tidigt utan att fortsätta utbilda sig senare. Utan utbildning löper de stor risk att slås ut i en kunskapsbaserad ekonomi. Därför har EU-länderna satt som mål att andelen ungdomar mellan 18 och 24 år som saknar gymnasieutbildning ska halveras fram till 2010.

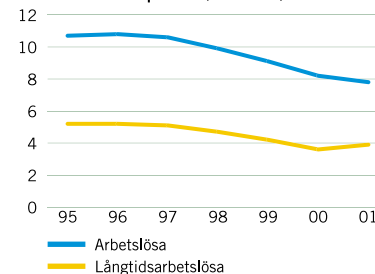
Social sammanhållning

Slutar skolan tidigt* (procent av 18–24 år med endast grundskoleutbildning som inte deltar i vidareutbildning eller annan utbildning)

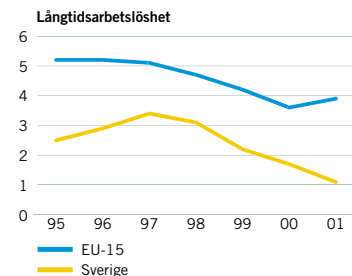
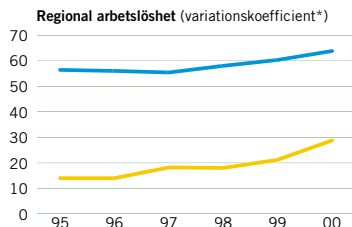

* Sverige ingen uppgift 1998
EU-15 ingen uppgift 1996–98

Arbetslöshet i procent (för EU-15)

Social sammanhållning

* Variationskoefficienten är standardavvikelsen delat på genomsnittet. Indikatoren visar hur mycket arbetslösheten skiljer sig åt mellan olika regioner inom ett land. Om värdet på koefficienten är lågt (høgt), desto mindre (større) är skillnaderna i arbetslöshet mellan olika regioner.

Mer information

Europeiska fonden för förbättring av arbets- och levnadsvillkor, www.eurofound.ie

Situationen i USA är visserligen värre – närmare 30 procent av befolkningen jämfört med EU:s cirka 18 procent – men i jämförelse med Japan är det fler i EU som hoppar av skolan. På de andra statistikområdena som ska ge en bild av hur EU ligger till socialt finns inga jämförelseuppgifter för USA och Japan. Även för EU-länderna är statistiken bristfällig och behöver kompletteras och uppdateras.

Risker för långtidsarbetslösa

Skillnaderna i social sammanhållning är stora mellan EU:s länder. Sverige tillhör de bästa vad gäller jämn inkomstfördelning, motverkande av regionala orättvisor och låg fattigdomsrisik efter sociala bidrag. Vi har också en liten andel långtidsarbetslösa jämfört med EU-genomsnittet – 1,1 jämfört med 3,9 procent år 2001. Sedan 1997 har den siffran sjunkit för varje år i Sverige. Långtidsarbetslösa och deras familjer tillhör de grupper som löper störst risk att slås ut och falla ner i fattigdom, både under arbetslivet och efteråt eftersom det blir svårare att jobba in pengar till en vettig pension.

Färre ska försörja fler

Risken för fattigdom ökar också när färre bidrar med skatter till de sociala trygghetssystemen. Och det är just vad som kan komma att hända när Europa får fler gamla än unga yrkesverksamma framöver. Förhållandet mellan den arbetande befolkningen och den över pensionsåldern kommer att stiga från dagens 24 procent till 49 procent år 2050. Omoderna pensionssystem kommer att förvärra problemet. Därför har EU börjat diskutera hur länderna

ska tackla problemet med den åldrande befolkningen. Det är viktigt att medlemsländerna:

- har stabila och robusta pensionssystem,
- jobbar för att höja sysselsättningsgraden, särskilt bland de äldre (se sid 28),
- ser över finansieringssystemen för sjukvården och äldreomsorgen,
- minskar den offentliga skuldbördan för att minska räntebetalningar.

Flera EU-länder har lång väg kvar innan de har reformerat sina pensionssystem så att de håller. Fördelen med den nya öppna samarbetsmetoden är att länderna lättare kan se hur andra har gjort eller inte gjort och låta sig inspireras eller varnas. Sverige var till exempel tidigt ute med att reformera sitt pensionssystem och har fungerat som förebild för flera länder.

Så jämförs sociala framsteg

- 1. Inkomstfördelning.** Inkomst för högsta femtedel av befolkningen förhållande till lägsta femtedelen.
- 2. Fattigdom.** Andel befolkning i fattigdom före respektive efter transfereringar (olika bidrag).
- 3. Bestående fattigdom.** Andel befolkning i fattigdom under tre år.
- 4. Regional arbetslöshet.** Variationer i arbetslöshet mellan regioner inom landet.
- 5. Utbildningsnivå.** Andel av befolkningen 18–24 år med enbart lägre utbildning.
- 6. Långtidsarbetslösa.** Andel av befolkningen 15–64 som är arbetslös mer än tolv månader.
- 7. Hushåll utan arbete.** Andel hushåll utan någon i sysselsättning.

Hinder för kvinnor

Kvinnor och män är självklart lika viktiga i arbetet för att göra EU:s ekonomi världsbäst. Men brist på jämställdhet hindrar kvinnor att bidra med sin fulla potential. Traditionella könsroller motverkar att kvinnor och män söker sig till utbildningar och yrken som i dag främst innehas av det motsatta könet.

De sociala trygghetssystemen kan hjälpa till att råda bot på detta, även om attityder och inställningar hos arbetsgivare och samhället generellt kan vara minst lika viktiga. Lönediskriminering mellan kvinnor och män måste försvinna. Kvinnor måste ges samma möjligheter som män till befordran inom arbetslivet och män måste i motsvarande mån ta ett större ansvar för hem och barn. Det måste finnas bättre föräldraförsäkringar och väl utbyggd barnomsorg i EU som gör det möjligt för kvinnor och män att förena arbete och familj. EU måste arbeta för att förebygga alla former av könsrelaterade trakasserier inom arbetslivet. Jämställdhet ska bli en självklar del i den sociala sammanhållningen i EU.

Ett delmål på vägen mot 2010 är att 57 procent av kvinnorna i EU ska vara sysselsatta år 2005. För Sverige är andelen i dag 70 procent.

Vad gör EU?

Åtgärd och eventuellt måldatum:

- Skattesänkningar till förmån för låginkomsttagare.
- Översyn av pensionssystem och finansieringssystem för sjuk- och äldrevård.
- Utökad barnomsorg och mått för att jämföra detta länderna emellan.

- Skärpning av likabehandlingsdirektivet.
- Första nationella handlingsplanerna mot utslagning och fattigdom, 2002.
- Resultattavla för socialpolitiken, 2002.

Hur gör länderna?

Frankrike har genomfört ett brett program de senaste åren för att stimulera att folk tar ett arbete:

- Olika skatte- och bidragssystem har förbättrats så att det inte blir en kraftig skatteökning eller bidragsminskning för den som går från bidragsberoende till arbete.
- Ett nytt system för fri, behovsprövad basläkarvård har införts, men till skillnad från tidigare system så räknas alla typer av inkomster och bidrag in vid prövningen.
- Låginkomsttagare får numera en extra premie, som är olika beroende på familjesituationen. Ensamstående föräldrar beaktas särskilt.

Fullt genomförda kommer dessa åtgärder att leda till att fler tar ett arbete. Ett arbetslöst par med två barn som går från minimibidragsnivån till ett heltidsjobb med minimilön för den ena av makarna kommer att få mer än dubbelt så mycket pengar över per månad jämfört med före reformerna.

En bättre miljö

Hotande klimatförändringar, tornande avfallsberg och kvävande storstadsluft. Tecknen på att samhällsutvecklingen går åt fel håll är många fler ändå. Medan EU-ländernas materiella levnadsstandard har höjts under 1900-talet är den miljö- och hälsomässiga levnadsstandarden i

vissa fall sämre än någonsin. Men länderna har insett att pengar, miljön och sociala aspekter måste gå hand i hand. En tillväxt som inte är hållbar, är på sikt lika mycket en ekonomisk som en ekologisk och social katastrof. Det är dags att vända trenderna som hotar både vår livskvalitet och kommande generationernas chans att få leva.

Fyra teman i fokus

EU håller på att integrera miljöaspekter i sina olika politikområden. Det är ett omfattande arbete som pågår. Många miljöproblem är akuta, men EU-länderna koncentrerar sig på fyra teman i ett första steg inom Lissabonstrategin:

1. Bekämpandet av klimatförändringar

Problemet är globalt och kräver internationella krafttag. Det är också svårt att veta vad förändringarna kommer att leda till, men fler naturkatastrofer, förändrad vattentillgång, andra jordbruksmönster och sjukdomsområden är några tänkbara resultat som kan få enorma ekonomiska och sociala konsekvenser. Ekonomin ska inte vara beroende av aktiviteter som innebär ökade utsläpp av växthusgaser, framför allt koldioxid. Detta kräver en stor omställning till renare teknik.

2. Säkerställande av hållbara transporter

Vi reser och utnyttjar transporter mer än förr. Ökningen har varit mycket stor och lett till allvarliga problem med avgaser och trafik kaos. Utsläppen av växthusgaser från transportmedel ökar mest.

3. Hoten mot folkhälsan

Bakterier som är resistenta mot antibiotika är ett hot mot folkhälsan, då vi inte längre kan bekämpa vissa sjukdomar effektivt. Ett annat problem är de tusentals okända kemiska ämnen, eller miljögifter, som finns överallt omkring oss. Vi vet inte vilka effekter de kommer att få på längre sikt. Alla medlemsländer står också inför utmaningen att kunna kombinera hög standard på hälsovård utan att fresta på de offentliga finanserna orimligt mycket.

4. Förvalta naturresurser på ett mer ansvarsfullt sätt

Hur vi använder våra naturresurser påverkar i hög grad kommande generationers möjlighet till livskvalitet. Den biologiska mångfalden hotas och arter utrotas eller riskerar att utrotas. Mängden avfall ökar också.

Miljö källa till välfärd

En av förutsättningarna för att lyckas styra över samhällsutvecklingen mot hållbar tillväxt är att ekonomiska styrmedel används som ett medel för en bättre miljö. På så sätt skapas förutsättningar för investeringar i ny och renare teknologi som blir en källa för ökad välfärd och resurshushållning. Det är politikens uppgift att skapa rätt förutsättningar så att marknaden kan utnyttja dem. När politiska beslut fattas ska alla delarna som krävs för hållbar tillväxt vägas in: de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna.

Transport och energi

Avregleringarna inom transport- och energimarknaderna är ett exempel där det finns risk för konflikter mellan de

Mer information

- Europeiska miljöbyrån ger miljöinformation till EU:s medlemsländer, www.eea.eu.int
- Exportrådet om svensk miljöteknikexport, www.swedentech.swedishtrade.se

tre delarna i Lissabonstrategin. När marknaderna öppnas innebär det lägre kostnader och priser, vilket är bra för EU:s inre marknad. Men det får inte leda till att privatpersoner och företag slutar tänka på att använda transporter och energi effektivt.

Ny infrastruktur får heller inte innebära för stor och miljömässigt dålig trafikökning som leder till högre utsläpp av växthusgaser och sämre luftkvalitet, vilket är ett problem i EU. Hur går den ökande flygtrafiken – en riktig miljöbov som inte heller betalar koldioxidskatt på sitt bränsle – ihop med miljömål? Och hur ska bilismen hanteras? Ny teknik, nya bränslen och bättre användning av kommunikationssystem är några delar av receptet, där näringsliv och forskning spelar en stor roll.

Så jämförs miljöframsteg

- Växthusgaser.** Utsläpp av sex växthusgaser, uttryckt som CO₂-ekvivalens.
- Energiåtgång.** Bruttoenergiförbrukning räknat som energianvändning per producerad enhet i förhållande till BNP.
- Transporter.** Volymen av gods- respektive passagerartransporter i förhållande till BNP.
- Transportmedel.** Andel frakttidtransport som går via vägar samt andel passagerartransport som går via bil respektive via luften.
- Luftkvalitet.** Genomsnittligt antal dagar med för högt ozonvärde respektive för höga halter partikelutsläpp i luften i tätorter.
- Avfall.** Kommunalt avfall i kilo per person och år som har samlats in och deponerats respektive bränts.
- Förnybar energi.** Andel av total elkonsument som kommer från förnybara energikällor.

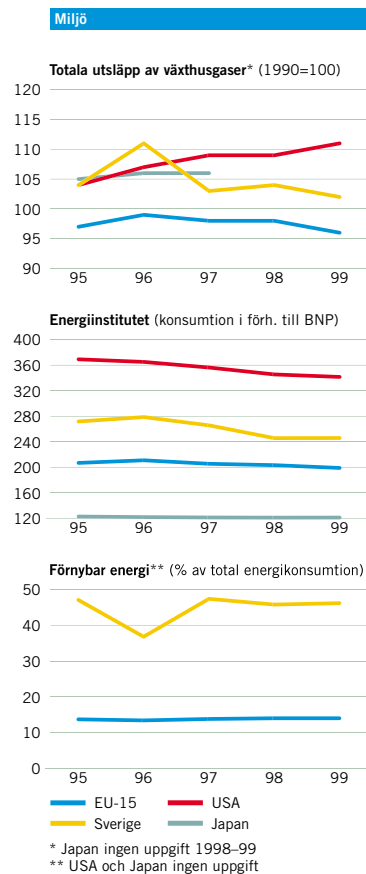
Minskade utsläpp i EU

Den statistik som EU-länderna använder för att jämföra sig med varandra på miljöområdet är ännu bristfällig och ska kompletteras. Men det finns statistik för bland annat utsläppen av växthusgaser. Utsläppen sjönk med 4 procent i EU mellan 1990 och 1999 medan de steg med 11 procent i USA under samma tid och med 6 procent i Japan fram till 1997. Men det gäller för EU att fortsätta anstränga sig för att kunna minska utsläppen till de nivåer man lovat internationellt inom ramen för Kyotoavtalet, vilket är en minskning av 1990 års nivå med 8 procent fram till 2008–2012.

Över huvud taget är miljödimensionen en global fråga som kräver att världens alla länder samarbetar. Det finns precis lika stor anledning för EU-länderna att heja på USA och andra i kampen mot lägre utsläpp som att jobba själva mot målet.

Mindre energi

Energiintensiteten i förhållande till BNP är också betydligt högre i USA än i EU, men däremot lägre i Japan. Under 1990-talet har det skett långsamma förbättringar i EU som helhet. Några länder har inte alls lyckats få ned sin energiåtgång medan andra har minskat den kraftigt. Det är dock svårt att säga om minskningen berott främst på att energin utnyttjas effektivare eller om huvuddelen beror på omstruktureringar i ekonomin. Den pågående lågkonjunkturen har också minskat energikonsumtionen, vilket förmodligen blir synligt i kommande års statistik.

Förnybar energi

Att använda förnybara energikällor, som vind- och vattenkraft, är ett sätt att minska utsläpp av växthusgaser och därmed minska klimatpåverkan. Andelen el av den totala elkonsumtionen som kommer från förnybara energikällor är dock ganska blygsam i EU, cirka 14 procent. I Sverige är den 46 procent, vilket är näst bäst i EU. Österrike med sina 68 procent ligger bäst till. Medlemsländerna har satt som mål att de förnybara energikällornas andel av den totala elanvändningen ska vara 22 procent år 2010.

Vad gör EU?

Åtgärd och eventuellt måldatum:

- Sjätte miljöhandlingsprogrammet.
- Handlingsplan för utveckling av miljöteknik.
- Ramar för energiskatter, 2004 – fördröjning.
- Start för EU:s obligatoriska system för handel med utsläppsrätter för CO₂, 2005.

DEN FORTSATTA VÄGEN

DEN FORTSATTA VÄGEN

På främst tre områden släpar EU efter i världsekonomin: tillväxt, sysselsättning och innovationsutveckling. Det visar genomgången i de föregående avsnitten. Men hög tillväxt, full sysselsättning och en dynamisk innovationsutveckling är den grund som välfärden byggs på. Högre tempo krävs för att skapa dessa förutsättningar och för att kunna knappa in på USA. Alla tjänar på att EU når sina mål. Såväl USA som andra länder gynnas av att EU:s ekonomi fungerar bättre.

Genomgången visar också att EU ligger väl framme socialt och miljömässigt, men att brist på statistik gör det svårt att jämföra.

Högre tempo nödvändigt

Den breda ansatsen i Lissabonstrategin måste befästas, av EU:s institutioner, medlemsländerna, näringslivet och av andra samhällsaktörer.

EU och medlemsländerna jobbar på via både lagstiftningsprocessen och via den nya öppna samordningsmetoden. Båda metoderna måste användas och effektiviseras för att det strategiska målet 2010 ska kunna nås.

Genom att stifta lagar hoppas EU att år 2010 kunna ha ett heltäckande regelverk, som är modernt och anpassat till en kunskapsbaserad ekonomi. Men det går för långsamt. Man har redan överskridit flera tidsplaner för exempelvis avregleringar av el och gas, regelförenklingar och gemenskapspatent. Bollen ligger ofta hos länderna, som inte kan enas snabbt nog.

Medlemsländerna måste också bli ännu bättre på att jämföra sig med varandra och göra ett bra uppföljningsarbete varje vår på väg mot 2010. På vissa områden krävs bättre mätinstrument och mer välutvecklad statistik för att kunna mäta vägen mot mål och delmål. De tre benen i strategin från Lissabon – det ekonomiska, det sociala och det ekologiska – är alla lika viktiga och beroende av varandra, men kräver olika mycket insatser.

Deltagande på bred front

Inom EU-länderna själva krävs krafttag för att öka takten på reformer och initiativ som ger fler och bättre arbetstillfällen, garanterar IT åt alla, minskar utslagning, ökar jämställdheten, gynnar nytänkande och forskning samt stärker konkurrensen och miljötankandet.

För detta krävs att alla deltar.

Näringslivet behöver bidra med nytänkande och bättre förutsättningar för innovation, liksom självregleringar och socialt ansvar.

I skolan, universiteten och högskolorna läggs grunden för den viktigaste resursen i en kunskapsbaserad ekonomi: människan, hennes kunskap och förmåga till anpassning. Men bara grunden. Det livslånga lärandet är det varje medborgares och varje arbetsgivares ansvar att främja. Såväl i detta sammanhang som när det gäller social samhörighet spelar också folkrörelser, fackföreningar och andra organisationer i samhället en stor roll.

Arbetsmarknadens parter är huvudaktörer för att målet om full sysselsättning ska nås och även för att inflationsmål ska hållas. Oproportionerligt höga löneökningar kan rucka på dessa mål.

Med siktet inställt

Det är alltså inte något anonymt "EU i Bryssel" som ska se till att EU inte hamnar på efterkälken. Det är en chans för alla, i alla EU:s länder, att delta i en spännande match med den övriga världsekonomin. Alla ekonomier vinner på att EU också hamnar i täten och siktar på att bli världens mest dynamiska och kunskapsbaserade ekonomi med möjligheter till hållbar ekonomisk tillväxt samt ökad social sammanhållning.

MYNDIGHETER OCH ORGANISATIONER

MYNDIGHETER OCH ORGANISATIONER

Fler lästips

Lissabonstrategin – möjligheter till förändring.
Arbetsdokument från kommissionens avdelningar,
2002-01-15

Lissabonstrategin – möjlighet till förändring.
Communication from the commission, 2002-01-15.

Ordförandeskapets slutsatser. Europeiska rådet i
Lissabon, mars 2000; Stockholm, mars 2001; Göteborg,
juni 2001; Laeken december 2001.

The Lisbon Scorecard. Edvard Bannerman,
Centre för European Reform, 2000.

e-Europe – Ett informationssamhälle för alla.
Meddelande om kommissionens initiativ inför
Europeiska rådets extramöte i Lissabon
den 23 och 24 mars år 2000.

Sverige och sysselsättningspolitiken i EU.
Näringsdepartementet, maj 2000.

Ekonomisk och monetär union. Faktablad nr 10, 2000.
EU-upplysningen vid Sveriges riksdag.

En gemensam marknad. Faktablad nr 3, 2000.
EU-upplysningen vid Sveriges riksdag.

Berörda departement

Regeringskansliet
Adress: 103 33 Stockholm
Tel: 08-405 10 00
E-post: regeringen@regeringen.se
Webbplats: www.regeringen.se

EU-organ och fristående EU-myndigheter m.m.

EU-institutionernas gemensamma Internetportal
Här finns allmän information om EU:s utveckling och
uppbyggnad, de olika institutionerna, nyheter och
politikområden.
Webbplats: www.europa.eu.int

EU-kommissionen

Kommissionen tar initiativ till EU:s politik.
Kommissionen kontrollerar också att den europeiska
lagstiftningen tillämpas korrekt. Kommissionen är EU:s
verkställande organ och administrerar den gemensamma
politiken och förhandlar om internationella handels- och
samarbetsavtal.
Webbplats: www.europa.eu.int/comm/index_sv.htm

Ministerrådet

Ministerrådet sköter EU:s gemenskapspolitik, gemensamma
utrikes- och säkerhetspolitik. Ministerrådet sköter också
rättsliga och inrikes frågor, ekonomiska och monetära frå-
gor, samt frågor kring vetenskaplig och teknisk forskning.
Webbplats: <http://ue.eu.int>

Europaparlamentet

Europaparlamentet kontrollerar att kommissionen sköter
sina uppgifter, godkänner och övervakar EU:s budget.
Parlamentet ger också klartecken för nya medlemsländer
samt mer omfattande internationella avtal.
Webbplats: www.europarl.eu.int

Ekonomiska och sociala kommittén

Ekonomiska och sociala kommittén är ett rådgivande
organ vars medlemmar är arbetsgivare, arbetstagare och
andra intressegrupper i de olika medlemsländerna.
Tel: +32 2 546 90 11
Fax: +32 2 513 48 93
E-post: info@esc.eu.int
Webbplats: www.esc.eu.int

Regionkommittén

Regionkommittén är ett rådgivande organ vars medlem-
mar till största delen är regionala och lokala politiker och
beslutsfattare.
Tel: +32 2 282 22 11
Fax: +32 2 282 23 25
Webbplats: www.cor.eu.int

Regionkommitténs svenska delegation:

Tel: 08-452 71 00
Fax: 08-452 72 22
Webbplats: www.lf.svekom.se

Europeiska centralbanken (ECB)

Europeiska centralbanken ansvarar för genomförandet av den ekonomiska och monetära unionen och den nya gemensamma valutan euron.
Tel: +49 69 1344 0
Fax: +49 69 1344 6000
E-post: info@ecb.int
Webbplats: www.ecb.int

Eurostat

Eurostat är EU:s statistikkontor. Hos Eurostat hittar man jämförbar statistik om allt från inflation och arbetslöshet till hur många barn som föds i EU.
Tel: +352 43 01 34 567
Fax: +352 43 01 32 649
E-post: eurostat-infodesk@cec.eu.int
Webbplats: <http://europa.eu.int/eurostat.html>

Euro Info Centre (EIC)

Euro Info Centre är ett nätverk av kontor som ger information till små och medelstora företag om EU. Gemensam webbplats med kontaktadresser och information om bland annat CE-märkning och standardisering och bidrag.
Närmaste Euro Info Centre kan nås på ett gemensamt telefonnummer: 020-93 10 10
Webbplats: www.euroinfo.se

Carrefour

Carrefourkontoren har tillkommit på initiativ av Europeiska kommissionen. De ska stödja landsbygdens ekonomiska och sociala utveckling. De etableras av kommissionen i samarbete med kommuner och intresseorganisationer. De ska sprida information om det europeiska samarbetet till boende på landsbygden, bedriva projekt

inom landsbygdsutveckling och fungera som EU:s samarbetsorgan på lokal nivå. Gemensam webbplats: www.se.carrefour.org

Myndigheter

SverigeDirekt

SverigeDirekt är det offentliga Sveriges gemensamma webbplats. Här finns länkar till riksdag, regering, landsting, kommuner, myndigheter, akademier, enskilda institutioner och organisationer.
Tel: 08-405 10 00
E-post: sverigedirekt@adm.ministry.se
Webbplats: www.sverigedirekt.riksdagen.se

Arbetsmarknadsstyrelsen

Information om mål 3 (1995–2000) – bekämpa arbetslösheten, arbetslöshetsförsäkring i EU/EES-länder och rekrytering av arbetskraft i EU-länder.
Tel: 08-5860 6000
Fax: 08-5860 6499
E-post: arbetsmarknadsstyrelsen@ams.amv.se
Webbplats: www.ams.se

EU/FoU-rådet

EU/FoU-rådet ger information om EU:s forskningsprogram.
Tel: 08-454 64 50
Fax: 08-454 64 51
E-post: all@eufou.se
Webbplats: www.eufou.se

Exportrådet

Exportrådet verkar på uppdrag av staten och näringslivet. De hjälper till att etablera och utveckla företag och dess produkter, idéer och tjänster på nya marknader.
Tel: 08-783 85 00
Fax: 08-662 90 93
E-post: infocenter@swedishtrade.se
Webbplats: www.swedishtrade.se

Internationella Programkontoret

Programkontoret svarar för information och kontakter beträffande EU-bidrag inom utbildning och kompetensutveckling.
Tel: 08-453 72 00
Fax: 08-453 72 01/02
E-post: registrator@programkontoret.se
Webbplats: www.eupro.se

Kommerskollegium

Information om EU:s tullunion och den inre marknaden.
Tel: 08-690 48 00
Fax: 08-30 67 59
E-post: info@kommers.se
Webbplats: www.kommers.se

Kommerskollegium är också dokumentombud för EU:s publikationsbyrå EUR-OP. Den som vill få tag i EU-dokument kan beställa till självkostnadspris.
Tel: 08-690 49 70
Fax: 08-690 48 20
E-post: eudokument@kommers.se
Många dokument finns också i elektronisk version i databasen EUR-Lex på Europa-servern:
Webbplats: <http://europa.eu.int/eur-lex>

Konkurrensverket

Konkurrensverket informerar om konkurrenslagen och EU och EU:s konkurrensregler.

Tel: 08-700 16 00

Fax: 08-24 55 43

E-post: konkurrensverket@kkv.se

Webbplats: www.kkv.se

Länsstyrelserna

Länsstyrelserna informerar om förutsättningarna för stöd ur till exempel EU:s strukturfonder och gemenskaps-initiativ.

Gemensam webbplats: www.lst.se

Verket för Näringsutveckling (NUTEK)

NUTEK ger allmän information om EU:s strukturfonder, samt har en guide över EU-stöd för små och medelstora företag.

Adress: Liljeholmsvägen 32, 117 86 Stockholm

Tel: 08-681 91 00

Fax: 08-19 68 26

E-post: nutek@nutek.se

Webbplats: www.nutek.se

Organisationer

Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv företräder cirka 46 000 små och stora medlemsföretag som är organiserade i 52 bransch- och arbetsgivarförbund.

Tel 08-553 430 00

Fax 08-553 430 99

Webbplats: www.svensknaringsliv.se

LO-TCO-SACOs Brysselkontor

LOs, TCOs och SACOs gemensamma Brysselkontor har som en huvuduppgift att bevaka samarbetet i EU och stödja organisationernas och deras medlemsförbunds arbete för en europeisk politik som motsvarar löntagarnas intressen och behov.

Adress: Avenue Tervueren 15, B-1040 Bruxelles, Belgien

Tel: +32 2 732 18 00

Fax: +32 2 732 21 15

Webbplats: www.brysselkontoret.com

Fler EU-länkar på Internet

UD:s hemsida med EU-information:

www.utrikes.regeringen.se/eu/lankar

Riksdagens EU-upplysning: www.riksdagen.se/eu

Överskådlig information om EU:s olika politikområden (konkurrens, ekonomisk och social sammanhållning, företagspolitik, miljö, etc.), inklusive uppgifter om gällande lagstiftning, finns på <http://europa.eu.int/pol/index-sv.htm>

REGERINGSKANSLIET

Finansdepartementet

www.finans.regeringen.se

Beställ skriften kostnadsfritt från Finansdepartementet,
103 33 Stockholm 08-405 10 00 eller info@finance.ministry.se